

HENKILÖKOHTAISTAMINEN LÄHIHOITAJAN NÄYTTÖTUTKINNOSSA KOKKOLAN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN OPISTOSSA

Tarja Ingman

**Kehittämishankeraportti
Toukokuu 2007**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Ingman, Tarja	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 46	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi HENKILÖKOHTAISTAMINEN LÄHIHOITAJAN NÄYTTÖTUTKINNOSSA KOKKOLAN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN OPISTOSSA		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu, opinto-ohjaajakoulutus		
Työn ohjaaja(t) Riitta Virtanen		
Toimeksiantaja(t) Kokkolan sosiaali- ja terveysalan opisto		
Tiivistelmä Tämän kehittämishankkeen tavoitteena on kuvata henkilökohtaistamismääräyksen toteutumista lähihoitajan näyttötutkinnossa Kokkolan sosiaali- ja terveysalan opistossa. Tutkimusongelmana oli, miten Opetushallituksen henkilökohtaistamismääräys toteutuu lähihoitajakoulutuksen kolmivaiheisessa näyttötutkintoprosessissa; hakeutumisvaiheessa, tutkinnon suorittamisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen vaiheessa. Tämän kehittämishankkeen pohjalta on tarkoitus laatia henkilökohtaistamissuunnitelma sekä aikuisten ohjaussuunnitelma lähihoitajan tutkintoon. Teoriaosuudessa käsitellään aikuisopiskelijaa näyttötutkintojärjestelmässä, aikuista oppijana ja ohjattavana, henkilökohtaistamisprosessia ja henkilökohtaistamismääräyksen velvoitteita lähihoitajakoulutuksen järjestäjälle. Kehittämishankkeessa henkilökohtaistaminen jaettiin opiston eri tiimeille työstehtäväksi. Aihe- tiimi tuotti hakeutumisvaiheen henkilökohtaistamismenetelmiä, Näyttötutkintomestari- tiimi tutkinnon suorittamisen ja Aikuistiimi tarvittavan ammattitaidon hankkimisen vaiheen osuuden. Tiimien työ on vielä osittain kesken. Tässä kehittämishankkeessa esitetään osia tiimien tuotoksista. Tiimit jatkavat työskentelyään ja tavoitteena on että, tehtävä on valmis syyslukukauden 2007 alkuun mennessä.		
Avainsanat (asiasanat) Aikuisopiskelu, näyttötutkinto, opinto-ohjaus, henkilökohtaistaminen		
Muut tiedot		

Author(s) Ingman, Tarja	Type of Publication Development project report	
	Pages 46	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title THE INDIVIDUALIZATION IN THE COMPETENCE-BASED QUALIFICATION OF THE PRACTICAL NURSE IN KOKKOLA INSTITUTE OF SOCIAL SERVICES AND HEALTH CARE		
Degree Programme Teacher Education College, Study Counsellor Education		
Tutor(s) Virtanen, Riitta		
Assigned by Kokkola Institute of Social Services and Health Care		
Abstract The aim of this development project was to describe the orders of individualization in the competence-based qualification of the practical nurse in Kokkola Institute of Social Services and Health Care. The research problem was how the orders of individualization by Finnish National Board of Education occurs in the three phased process; in the initial stage of the studies, in the competence-based test and in the search of needed vocational skills. Based to this development project is to create a plan of individualization and an adult counselling of guidance in the qualification of the practical nurse. In theoretic part of this development project describes the practical nurse as a student in competence-based qualification and as a target of counselling, individualization process and the orders of the individualization's that binds the arrangers of the vocational education. This development project was dealt with three different teams of the Institute. The Adult individualization team produced the initial stage of studies' individualizations methods. The team of masters of the competence- based qualifications took care of the competence-based test of the practical nurse and the Adult team made the part of searching the skills. The teams' work is still partly unfinished. In this project the parts of teams' work are shown. The teams will still continue the work and this goal is to finish the assignment in the beginning of autumn term 2007.		
Keywords Adult education, competence-based qualification, student counselling, individualization		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	2
2 AIKUINEN TUTKINNON SUORITTAJA NÄYTTÖTUTKINNOSSA.....	4
2.1 Aikuinen oppijana ja ohjattavana.....	4
2.2 Näyttötutkintojärjestelmä.....	6
3 HENKILÖKOHTAISTAMINEN.....	8
3.1 Henkilökohtaistettu kolmivaiheinen näyttötutkintoprosessi.....	8
3.2 Yhteistyö ja dokumentointi henkilökohtaistamisessa.....	10
4 OPINTO-OHJAUS AMMATILLISESSA AIKUISKOULUTUKSESSA.....	12
4.1 Ohjaus käsitteenä.....	12
4.2 Aikuisten ohjaus.....	13
4.3 Ohjaus hakeutumisvaiheessa.....	14
4.4 Ohjaus näyttötutkinnon suorittamisen vaiheessa.....	15
4.5 Ohjaus tarvittavan ammattitaidon hankkimisvaiheessa.....	15
5 HENKILÖKOHTAISTAMINEN KOKKOLAN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN OPISTOSSA LÄHIHOITAJAN TUTKINNOSSA.....	16
5.1 Opiskelun, ohjauksen ja henkilökohtaistamisen lähtökohdat Kokkolan sosiaali- ja terveysalan opistossa.....	16
5.2 Konstruktiivinen oppimiskäsitys ja dialogi aikuisten ohjauksessa.....	17
5.3 Henkilökohtaistamissuunnitelma aikuisten ohjauksessa.....	18
5.4 Henkilökohtaistettu ohjaus Kokkolan sosiaali- ja terveysalan opistossa.....	19
5.5 Työnjako henkilökohtaistamistyössä.....	20
5.6 Dokumentointi.....	22
6 POHDINTA.....	23
LÄHTEET.....	25
LIITTEET	
Liite 1. Perehtyminen itseensä oppijana	
Liite 2. Henkilökohtaistaminen tarvittavan ammattitaidon hankkimisenvaiheessa	
Liite 3. Valmistavan koulutuksen opintoihin sisältyvä opinto-ohjaus	
Liite 4. Dokumentointi tarvittavan ammattitaidon hankkimisvaiheessa	

1 JOHDANTO

Kokkolan sosiaali- ja terveysalan opisto osallistui Opetushallituksen koordinoimaan valtakunnalliseen AiHe-projektiin, jonka avulla pyrittiin edistämään aikuisten näyttötutkintojärjestelmän laatua ja vaikuttavuutta. Henkilökohtaistaminen haastoi aikuiskoulutuksen tarjoajat kehittämään toimintaansa asiakaslähtöisemmäksi siten, että opetus- ja ohjaustoiminta tukevat aikuista hänen opiskelupolullaan. Valtakunnallisessa AiHe-projektissa on kehitetty aikuisten opiskelun henkilökohtaistamiseen kolme vaihetta, jotka ovat hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen vaiheet. Henkilökohtaistamismääräys astui voimaan 1.3.2007 alkaen, ja sitä on noudatettava velvoitettavana. (Opetushallitus 2006.)

Henkilökohtaistamisessa aikuisten oppimisympäristön tulisi tarjota monipuoliset ja joustavat valinnat tutkinnon suorittajille/opiskelijoille. Opetuksen tulisi olla sisällöllisesti ja menetelmällisesti monipuolista unohtamatta verkko-oppimisen ja -ohjauksen vaihtoehtoja ja laajemmin avoimen oppimisen mahdollisuuksia. Ammatillista aikuiskoulutusta tarjoavien oppilaitosten olisi pystyttävä muuttamaan opetussuunnitelmiin pohjautuva toiminta näyttötutkintojärjestelmän edellyttämään toimintaan. (Opetushallitus 2006, 3 – 4.)

Oppimisen suunnittelussa ja toteutuksessa on otettava huomioon opiskelijan elämäntilanne, aikaisemmin hankittu osaaminen, todetut oppimistarpeet ja työssä oppimisen mahdollisuudet. Lisäksi henkilökohtaistamisessa valitaan opiskelijalle soveltuvat koulutuksen järjestämismuodot, oppimisympäristöt, opetus- ja arviointimenetelmät ja ohjaustoimet. Yksilölliset oppimispolut vaativat opetukselta huomattavasti aiempaa enemmän panostusta opiskelijoiden ohjaukseen. (Opetushallitus 2006, 3 – 4.)

Opiskelun ja oppimisen tueksi on tarjottava aikuiselle tutkinnon suorittajille/opiskelijoille ohjausta, ja neuvottava häntä löytämään tarvitsemia tukitoimia. Henkilökohtaistamisessa edistetään kumppanuustyötä ammattitaidon arvioinnissa ja oppimisen ohjaamisessa. Myös palautteen

kerääminen edistää henkilökohtaistamista laadunkehittämistyössä.
(Opetushallitus 2006, 3 – 4.)

Kokkolan sosiaali- ja terveysalan opiston rehtori ja aikuiskoulutusvastaava ovat olleet AiHe -projektiin liittyvässä johtamisvalmennuksessa Heliassa, jolloin he suunnittelivat kehittämishankkeena näyttötutkintotoiminnan strategian ja toiminnalliset kuvaukset oppilaitokseemme.

Tämän kehittämishankkeen tavoitteena on luoda henkilökohtaistamiskäytännöt lähihoitajien näyttötutkintoon, joka pohjautuu Opetushallituksen henkilökohtaistamismääräykseen ja oppilaitokseemme näyttötutkintotoiminnan strategiaan.

Henkilökohtaistamissuunnitelmatyön vaiheet jaettiin oppilaitoksessamme aikuiskoulutuksen eri toimijoiden kesken. Oppilaitoksen aikuistiimi osallistui hakeutumisvaiheen henkilökohtaistamiseen ja näyttötutkintomestarit tekivät tutkinnon suorittamisen henkilökohtaistamissuunnitelman. Tarvittavan ammattitaidon henkilökohtaistamistyöhön osallistuivat aikuiskoulutuksen opinto-ohjaaja, kasvatustyön opettaja ja kaksi opinto-ohjaajaksi opiskelevaa opettajaa. Tämän henkilökohtaistamissuunnitelmahankkeen perusteella on tarkoitus tehdä oppilaitokseemme aikuisopiskelijoiden uudet opinto- ja ohjaussuunnitelmat.

Tässä kehittämishankkeessa kuvataan henkilökohtaistamisen toteutumista lähihoitajakoulutuksessa Kokkolan sosiaali- ja terveysalan opistossa. Teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään aikuisopiskelijaa näyttötutkintojärjestelmässä, ohjausta käsitteenä ja aikuisten opinto-ohjausta sekä muita henkilökohtaistamisen mahdollisuuksia lähihoitajien näyttötutkinnossa.

2 AIKUINEN TUTKINNON SUORITTAJA NÄYTTÖTUTKINNOSSA

Aikuisen edellisistä oppimiskokemuksista voi olla pitkä aika, ja aikuisopiskelija saattaa jännittää ennen opiskelujen alkamista pärjäämistään uudessa elämäntilanteessaan oppijana. Koulumuistot voivat tuoda negatiivisia kokemuksia alistetun asemassa olemisesta. Aikuiset ovat voineet kokea, että heidän toiveitaan ei otettu huomioon. Aikuisoppijoilla voi olla myös erilaisia odotuksia opiskelumenetelmien suhteen kuin opettajalla ja ohjaajalla. (Rogers 2004, 15 – 32.)

Motivaatio opiskella on tärkein ominaisuus aikuisten oppimisessa. Aikuisilla on yleensä runsaasti motiiveja oppimiselle. Niin kutsutut ulkoiset motiivit syntyvät, kun oppijan elämäntilanne edellyttää uuden oppimista. Ulkoisia motiiveja voivat olla esimerkiksi uuteen toimeen pääseminen ammatillisen osaamisen täydentämisen kautta tai se, että päteville henkilölle maksetaan paremmin. Näyttötutkinnot ovat mahdollistaneet aikuisten opiskelun ja tuoneet motivaatiota tutkinnon suorittamiseen. Sisäisiä motiiveja ovat esimerkiksi sosiaaliset tekijät. Aikuinen hakeutuu opiskelemaan saadakseen olla muiden seurassa tai pitää opiskelua uuden identiteetin osatekijänä. Myös oppimisen ilo voi olla motivaatio opiskella. (Rogers 2004, 15 – 32.)

2.1. Aikuinen oppijana ja ohjattavana

Aikuiset oppijina ovat hyvin erilaisia ja osaamistasoltaan kirjava ryhmä. Aikuisopiskelijan koulutustausta voi vaihdella kansakoulusta yliopistotutkintoon. Työkokemukset, harrastukset ja muu kokemusmaailma voivat olla myös laajat. Oppimista ei voi irrottaa muusta elämästä, se on aina osana aikuisen elämäntilannetta. Ikä tuo muutoksia aivojen toimintaan ja muistiin, mutta aikuisen vahvuutena on ymmärtää ja käsitellä monimutkaisia asiakokonaisuuksia ja käyttää hyödykseen aiempaa tietoa ja taitoa uuden tiedon omaksumiseen. Toisaalta aikuisen osaaminen ja kokemukset voivat vaatia poisoppimista vanhasta. Myös motivaatiolla on vaikutusta oppimistuloksiin. Vapaaehtoinen, omasta halusta lähtevä opiskelu on varmempi tae myönteisiin oppimistuloksiin kuin esimerkiksi ulkoapäin tullut määräys opiskella. Mikäli aikuisen osaaminen ei riitä tarjolla oleviin

työtehtäviin, lisää se aikuisen motivaatiota opiskeluun ja oppimiseen. Arvot ja asenteet voivat määritellä myös aikuisen suhtautumista opintoihin. (Ojanen 2001, 22.)

Ammatillinen aikuiskoulutuksen muuttunut lainsäädäntö, koulutuksen markkinoituminen sekä määrällinen kasvu- ja tehokkuustavoitteet ovat johtaneet aikuiskoulutuksen ohenemiseen ja tutkinnonsuorittajan saaman opetuksen vähenemiseen. Aikuisten oppimismahdollisuuksia järjestettäessä on tärkeää toisaalta itsenäisyys ja toisaalta ohjaus, tuki ja ryhmätoiminta. Aikuisohjausta pidetään edelleen selkiintymättömänä ja muotoutumassa olevana opetuksen ja terapeuttisen työn väliin sijoittuvana vuorovaikutustyötä tekevien toimintana. Siihen sisältyy muun muassa opinto- ja ammatinvalinnanohjausta, urasuunnittelua, työnohjausta, johtamista ja konsultointia. (Onnismaa 2004, 82 – 97.)

Lähtökohtana aikuisten opinto-ohjauksen suunnittelulle organisaatiossa on opiskelijan henkilökohtainen suunnitelma, opintopolun eri vaiheet sekä elinikäinen oppiminen. Keskeistä on myös opiskelijoiden motiivien ja ohjaustarpeiden analyysi opintojen alkuvaiheessa. Opintopolun eri vaiheet kuvaavat aikuisopiskelijan prosessia valmistavassa koulutuksessa. Koulutuksen aikana tarvitaan erilaista ohjausta eri ammattihenkilöiltä. Ohjauksen tavoitteena on luoda pohja elinikäiselle oppimiselle. Seuraavalla tasolla ohjaukseen osallistuvat eri asiantuntijat ja täydennyskoulutus. Opinto-ohjausta toteutetaan asiantuntijuuden avulla ja kehitetään sen toimintaa oppilaitoksessa. Asiantuntijuus on keskeistä myös aikuisopiskelijoiden opinto-ohjausstrategiassa. Ohjausstrategiat määräytyvät oppilaitoksen kokonaisstrategioiden sekä alueellisten ja kansallisten strategioiden kautta, jotka luovat raamit ohjaustyölle. Tiedottamisen, neuvonnan ja ohjauksen kokonaisuusien suunnittelun mallin toteuttaminen vaatii monien asioiden huomioimista, jotta oppilaitoksen, työelämän ja opiskelijoiden tavoitteet voidaan sovittaa yhteen. (Tarkiainen & Vuorinen 1997, 36.)

2.2 Näyttötutkintojärjestelmä

Näyttötutkinnolla tarkoitetaan ammattitaidon hankkimistavasta riippumatonta perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoa. Näyttötutkintojärjestelmän kolme pääperiaatetta ovat kolmikantayhteistyö, riippumattomuus tutkintojen ammattitaidon hankkimistavasta ja ammattitaidon osoittaminen näytöllä. (Opetushallitus 2003, 13.)

Näyttötutkintoprosessi voi alkaa monella tavalla. Henkilö voi olla työtön, mukana työelämässä tai jostain muusta syystä työelämän ulkopuolella. Hän voi itse kiinnostua tutkinnon suorittamisesta ja opiskelusta tai työnantaja voi kehottaa häntä tutkinnon suorittamiseen tai ammatilliseen koulutukseen. (Gunnar, Pasanen, Pekkanen, Räsänen & Vuolle - Salonen 2004, 11 – 14.)

Näyttötutkintojärjestelmän opiskelijälähtöisyyden periaate nojaa konstruktivistiseen käsitykseen oppimisesta. Suomen näyttötutkintojärjestelmässä konstruktivistinen oppimiskäsitys näkyy monella tavoin. Näyttötutkinnot ovat mahdollistaneet aikuisväestön työkokemuksen kautta syntyneen ammattipätevyyden virallisen tunnustamisen. Toiseksi valmistavan koulutuksen ja näyttöjen opetusmenetelmät sallivat opiskelijoiden aikaisempien tietojen käyttämisen ja omien näkemysten esittämisen. Kolmanneksi konstruktivistinen oppimiskäsitys näkyy näyttötutkintojärjestelmässä aikuisopiskelun henkilökohtaistamisen korostumisena, kun opiskelijoille laaditaan opiskelusuunnitelmat. (Gunnar, Pasanen, Pekkanen, Räsänen & Vuolle-Salonen 2004, 11 – 14.)

Opintojen alkuvaiheessa opiskelija tekee itsearviointin ja hänelle määritellään testien, osaamiskartoituksen ja keskustelujen perusteella oikea tutkintotaso ja tutkintoon etenemisväylä. Hänellä saattaa olla valmiudet hakeutua suoraan tutkinnon osien näyttöihin tai hän voi tarvita valmistavaa koulutusta. Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkintoon, lähihoitajan tutkinto, liittyy aina valmistavaa koulutusta, eikä lähihoitajakoulutuksessa voi hakeutua suoraan näyttöön. Valmistavan koulutuksen vähimmäismäärä lähihoitajakoulutuksessa on 80 opintoviikkoa. (Gunnar, Pasanen, Pekkanen, Räsänen & Vuolle-Salonen 2004, 11 – 14.)

Koska valmistavan koulutuksen rahoituksesta vastaavat eri tahot, tapahtuu hakeutuminen koulutukseen eri tavoin. Kun kyseessä on omaehtoinen koulutus, hakeudutaan tutkintoon oppilaitoksen kautta. Työhallinnon rahoittamaan koulutukseen hakeudutaan työvoimatoimiston kautta ja oppisopimuskoulutukseen oppisopimustoimiston kautta.

Henkilöstökoulutuksessa hakeudutaan koulutukseen työnantajan kautta.

Valmistavan koulutuksen hakuvaiheeseen liittyy sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon myös hakijoiden soveltuvuus- ja valintatestejä sekä haastatteluja. (Gunnar, Pasanen, Pekkanen, Räsänen & Vuolle-Salonen 2004, 11 – 14.)

3 HENKILÖKOHTAISTAMINEN

Henkilökohtaistaminen tarkoittaa näyttötutkintojärjestelmässä tutkinnon suorittajan ja opiskelijan ohjaus- neuvonta-, opetus- ja tukitoimien asiakaslähtöistä suunnittelua ja toteuttamista. Henkilökohtaistamismääräyksen mukaan koulutuksen järjestäjän tulee toimia siten, että opiskelijat saavat suunniteltua ja toteutettua neuvontaa, ohjausta sekä muita tukimuotoja ja palveluja näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutuksen hakeutumisvaiheessa, näyttötutkinnon suorittamisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisessa. (Opetushallitus 2006, 4.)

3.1 Henkilökohtaistettu kolmivaiheinen näyttötutkintoprosessi

Aihe-projektissa kehitettiin aikuisille henkilökohtaistettu näyttötutkintoprosessi, jota sovelletaan kaikissa perustutkinnoissa sekä ammatti – ja erikoisammattitutkinnoissa. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Henkilökohtaistettu näyttötutkintoprosessi (Rikkinen 2006)

Henkilökohtaistamisen edellytyksenä on, että asiakaslähtöisen näyttötutkintotoiminnan strategiset linjaukset ja päätökset on tehty ja johdettu toimintaan. Toimintaprosessit jäsennetään henkilökohtaistamisen kolmen vaiheen mukaan, ja resurssit kohdennetaan toimintaprosesseihin. Henkilökohtaistamisessa on myös tärkeää yhteistyökumppanuuden kehittäminen, verkostoituminen ja sidosryhmäyhteistyö. (Opetushallitus 2006, 4.)

Henkilökohtaistaminen ja sen kolme vaihetta on sisällytetty lakiin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamiseen (L 2005/1013, 8 §). Laki astui voimaan 1.1.2006. Tämän lain perusteella Opetushallitus antoi henkilökohtaistamismääräyksen, joka astui voimaan 1.3.2007. (Opetushallitus 2006.)

Hakeutumisvaiheessa koulutuksen tai tutkinnon järjestäjä selvittää henkilön osoittaman osaamisen, aikaisemmin saavuttaman osaamisen sekä henkilölle soveltuvan tutkinnon. Osaaminen tunnustetaan käyttämällä erilaisia alalle soveltuvia menetelmiä, joiden perusteella arvioidaan, miltä osin osoitettu osaaminen voidaan tunnustaa. Hakeutumisvaiheessa hakijalle selvitetään hänelle soveltuvat tutkinnon tai tutkinnon osan suoritusten järjestelyt sekä mahdollisen ohjauksen ja erityisten tukitoimien tarve. (Opetushallitus, 2006 4 - 5.)

Tutkinnon suorittamisen vaiheessa noudatetaan tutkinnon perusteissa määriteltyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteerejä sekä ammattitaidon osoittamistapoja. Aikaisemmin osoitettu ja arvioijien hyväksymä osaaminen voidaan tunnustaa myös tutkintosuoritukseksi. (Opetushallitus 2006, 4 - 5.)

Tarvittavan ammattitaidon hankkimisvaiheessa perehdytetään opiskelija itseensä muun muassa tekemällä erilaisia testejä. Opiskelijalle tarjotaan hänelle parhaiten sopivia koulutusmuotoja, opiskelumenetelmiä, oppimisympäristöjä ja – järjestelyjä sekä ohjataan häntä soveltuvien, joustavien henkilökohtaisten oppimispolkujen suunnittelussa.

Opiskeluvalinnoissa ohjataan ja neuvotaan sekä tarvittaessa ohjataan muiden asiantuntijoiden tukipalvelujen piiriin. (Opetushallitus 2006, 5.)

Kaikessa kolmivaiheisessa henkilökohtaistamisessa tulisi ottaa huomioon myös erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat ja erikulttuuritaustaisten opiskelijoiden tarpeet. Myös eri rahoitusmuodoilla opiskelevien aikuisten ohjaustarpeet ovat erilaiset. (Kasurinen 2004, 46 - 52.)

3.2 Yhteistyö ja dokumentointi henkilökohtaistamisessa

Koulutuksen järjestäjän on tehtävä yhteistyötä näyttötutkinnon järjestäjän, tutkinnon tai koulutuksen hankkijan, työpaikkojen edustajien sekä muiden asiantuntijoiden kanssa. Myös erilaiset kulttuuri- ja kielitaustat tai muista syistä johtuvat erityistarpeet, kuten luki- ja kirjoitushäiriöt, on otettava huomioon. Lisäksi koulutuksen järjestäjän edellytetään keräävän palautetta henkilökohtaistamisesta ja kehitettävä sitä yhteistyökumppanien kanssa. (Opetushallitus 2006, 4 -5.)

Koulutuksen järjestäjän on selvitettävä opiskelijan esittämien luotettavien asiakirjojen ja muiden mahdollisten selvitysten perusteella hänen osaamisensa sekä muut lähtökohtansa. Mikäli yhteisesti todetaan, että opiskelijan tavoittelema tutkinto ei ole hänelle soveltuva, häntä tulee ohjata muuhun soveltuvaan tutkintoon. Osaamisen tunnistamisessa on käytettävä monipuolisesti erilaisia menetelmiä. On myös päätettävä, miltä osin esitettyjen asiakirjojen pohjalta jo osoitettu osaaminen voidaan ehdottaa tunnustettavaksi. Lisäksi on lisäksi arvioitava, miltä osin voidaan hakeutuja ohjata suoraan hänelle soveltuvan tutkinnon, tutkinnon osan tai osien suorittamiseen tai tarvittavan lisäammattitaidon hankkimiseen. Opiskelijalle on myös selvitettävä ne erilaiset oppimisen mahdollisuudet, joita koulutuksen järjestäjällä on mahdollisuus tarjota, ja yhteisesti arvioitava niiden sopivuus hakeutujalle. Samalla tulee selvittää hänelle soveltuvat tutkinnon tai tutkinnon osan suoritusten järjestelyt sekä mahdollisen ohjauksen ja erityisten tukitoimien tarve. (Opetushallitus 2006, 4 - 5.)

Henkilökohtaistetussa tutkinnon suorittamisessa on aina noudatettava tutkinnon perusteissa määritellyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteerejä sekä ammattitaidon osoittamistapoja. Tutkintotilaisuuksien aikataulut ja käytännön järjestelyt tulee suunnitella mahdollisimman hyvin tutkintoa suorittavan tilanteeseen soveltuviksi. (Opetushallitus 2006, 4- 5.)

Oppimisen suunnittelussa ja toteutuksessa on otettava huomioon opiskelijan elämäntilanne, aikaisemmin hankittu osaaminen, todetut oppimistarpeet ja työssä oppimisen mahdollisuudet. Henkilökohtaistamisessa on myös yhteisesti suunniteltava opiskelijalle soveltuvat opiskelu- ja arviointi- ja ohjausmenetelmät. (Opetushallitus 2006, 4- 5.)

Henkilökohtaistaminen on dokumentoitava näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisessa, tutkinnon suorittamisessa ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisessa. Dokumentit kootaan asiakirjaksi, johon ei saa sisällyttää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (L 621/1999) tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja. Tutkinnon suorittajan sekä koulutuksen järjestäjän ja tutkinnon hankkijan tulee allekirjoittaa tämä asiakirja ja siihen mahdollisesti tehtävät muutokset. Henkilökohtaistamisen toteutumista on arvioitava osapuolten keskenään sopimalla tavalla. (Opetushallitus 2006, 5.)

4 OPINTO-OHJAUS AMMATILLISESSA AIKUISKOULUTUKSESSA

4.1 Ohjaus käsitteenä

Opinto-ohjaus käsitteenä on monitahoinen, ja se on ymmärretty eri aikoina eritavoin. Opinto-ohjauksen suunnitteluun ja järjestämiseen oppilaitoksessa vaikuttavat koulutuspoliittiset linjaukset, strategiat, opetussuunnitelma ja sen toteuttaminen sekä ohjauksen organisointi oppilaitoksessa. Ohjauksen suunnitteluun ja järjestämiseen liittyy ohjauksen teoriamalleja, joissa huomioidaan ohjauksen tavoitteiden toteutuminen yhteiskunnan, organisaation, henkilökunnan ja opiskelijan näkökulmasta. (Tarkiainen & Vuorinen 1997, 36.)

Tarkiaisen ja Vuorisen (1997, 36) mukaan organisaation tiedottaminen, neuvonta ja ohjaus voidaan kuvata palvelujen kokonaisuutena. He tarkoittavat opinto-ohjaukseen liittyvien palvelujen suunnittelua kokonaisuutena, johon yhdistyy myös opiskelijan opintopolku koulutuksessa eri vaiheineen. (Tarkiainen & Vuorinen 1997, 36.)

Konstruktivistinen eli sosiodynaaminen ohjaus kehittyi 1980-luvulla. Ohjauksessa painotetaan sitä, että opiskelijat ovat oppimisensa, kehittymisensä ja työuransa tarinoiden luoja, rakentajia ja uudelleenrakentajia. Tärkeää on vuorovaikutus ja sosiaalinen ympäristö. Peavyn mukaan sekä ohjaajan että opiskelijan olisi oltava valmiit oppimaan uutta ja muuttumaan. Ohjaaja ja opiskelija ovat liittolaisia tai opiskelijan maailman, suunnitelmien ja strategioiden yhdessä rakentajia (co-constructors). He tutkivat yhdessä, mitä siirtyminen todellisuudesta toiseen merkitsee opiskelijan elämässä. Konstruktiiivisesti suuntautunut ohjaaja työskentelee opiskelijan havaintojen ja henkilökohtaisten merkitysten kanssa. Opiskelijan omasta elämästä saatava materiaali on tärkeämpää kuin testitulokset. (Onnismaa 2005, 119 -120.)

Ohjausta määriteltäessä korostetaan sen prosessimaista luonnetta tai ohjaajan ja ohjattavan välistä vuorovaikutusta. Oppilaitoksen ohjaus tulisi ymmärtää tavoitteiltaan ja toimintamodoiltaan laajemmin kuin vain

vuorovaikutussuhteiksi. Holistisessa ohjausmallissa ohjaus jaetaan kolmeen sektoriin, joita ovat opiskelijan kasvun ja kehityksen tukeminen, opintojen ohjaus sekä ura- ja elämänsuunnittelun ohjaus. (Kasurinen 2004, 41.)

4.2 Aikuisten ohjaus

Aikuisen opintopolulla ohjaus tulisi suunnitella ja toteuttaa opintojen hakeutumisvaiheessa, tutkinnon suorittamisvaiheessa ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisvaiheessa. Suunnittelun lähtökohtana tulisi olla, aikuisten tarpeet opintojen kuluessa. Vaikka ohjaustoiminnan tavoitteena on opiskelijoiden itsenäisyys ja vastuun ottaminen omista opinnoista, oppilaitoksen tulisi kehittää etenemisen seurantajärjestelmiä. Nämä seurantajärjestelmät takaavat, että opintojen ongelmat havaitaan riittävän ajoissa ja että opintojen keskeytyminen tapahtuisi ohjatusti sellaisissa tilanteissa, jolloin on tehty väärä valinta ja joudutaan miettimään uusia ratkaisuja. (Kasurinen 2004, 46 - 52.)

Aikuisten ohjaussuunnitelmassa tulisi määritellä työnjako, joka riippuu oppilaitoksen koosta ja henkilöstön koostumuksesta. Tämän lisäksi olisi määriteltävä yhteistyömuodot ja – mallit oppilaitoksen ulkopuolisten eri hallinnonalojen edustajien kanssa. (Kasurinen 2004, 46 - 52.)

Vastuu-ulottuvuus on keskeinen opinto-ohjauksen järjestämisen osa-alue, joka liittyy työnjaolliseen ulottuvuuteen. Oppilaitoksen tasolla tulisi ohjauksen järjestämissuunnitelmassa nimetä henkilöt, jotka ovat vastuussa eri tehtävistä. Myös vastuualueisen sisällöt tulisi kuvata. Kun organisaatiotasolla on tiedossa, miten työnjako ja vastuualueet on nimetty, on jokaisen toimijan, myös henkilöstön uuden jäsenen, helpompaa tehdä työtään ohjausjärjestelmän sisällä. Vastuuseen kuuluu myös oman asiantuntijuuden rajojen tunnistaminen. Kun eteen tulee asia, joka ylittää oman osaamisen, on osattava hoitaa asia eteenpäin seuraavalle asiantuntijalle. Tärkeintä on, ettei opiskelija jää vaille apua, vaan hän kokee saavansa sen tuen ja ohjauksen, mitä hän kyseisessä tilanteessa tarvitsee. (Kasurinen 2004, 46 - 52.)

Sisällöllinen ulottuvuus kattaa kaiken toiminnan, joka lasketaan kuuluvan ohjaukseen. Tämä liittyy edellisiin siten, että työn sisältöjen kautta on helpompi suunnitella ohjauksen työnjakoa ja vastuita. Opinto-ohjauksen sisältöjä voidaan tarkastella myös opiskeluvaiheen mukaan. (Kasurinen 2004, 46 - 52.)

4. 3 Ohjaus hakeutumisvaiheessa

Hakeutumisvaiheessa keskeiseksi sisällöksi muodostuu markkinointi- ja opiskelutarjonnasta tiedottaminen. Opintojen aloitusvaiheessa orientoituminen opiskeluun vaatii fyysiseen ympäristöön tutustumisen lisäksi myös pelisääntöihin ja opiskelumenetelmiin ja – tarjontaan paneutumista. Opiskelujen aloitusvaiheeseen sijoittuu opintojen suunnittelu. Yksilöllisen suunnitelman teko vaatii ohjausta, sillä valinnat tulisi tehdä suhteessa omiin sen hetkisiin koulutus- ja urasuunnitelmiin. Orientaatiovaiheen ohjauksen järjestämiseen kuuluu myös ryhmäytymisen ja yhteisöllisyyden kokemusten järjestäminen. Opiskelijalla tulisi olla mahdollisuus kokea kuuluvansa johonkin ryhmään ja saada näin vertaistukea opiskelunsa aikana. Opintojen aikana ohjauksessa pyritään siihen, että opiskelijalla on taitoa hankkia tietoa koulutusvaihtoehdoista, ammateista ja työelämästä. Tavoitteena on myös tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen tiedonhankintavälineenä. Ohjauksen pääpaino tulisi olla opintojen sujuvuuden turvaaminen. Oppilaitoksessa tulisi kehittää menetelmiä, joilla tuetaan opintoihin sitoutumista, seurataan opintojen etenemistä ja puututaan riittävän ajoissa ongelmiin. (Kasurinen 2004, 46 - 52.)

Hakeutumisvaiheessa käytetään ohjauksen erilaisia menetelmiä tarkoituksenmukaisesti. Tämä vaatii sen, että opetusjärjestelyt ja tilat sekä välineet sallivat joustavan menetelmien valinnan. Suurille ryhmille suunnatut infotilaisuudet, luokkamuotoinen, pienryhmä- ja henkilökohtainen ohjaus ovat keinoja toteuttaa ohjausta. Lisäksi tieto- ja viestintätekniikan monipuolinen käyttö on lisääntymässä ohjauksessa. oppilaitoksen hallinto-ohjelmat voivat olla yksi keino suunnata resursseja henkilökohtaiseen ohjaukseen. Hallinto-ohjelmien avulla opiskelijat voisivat tehdä itse valintoja ja yksinkertaisia muutoksia opinto-ohjelmaansa. (Kasurinen 2004, 46 - 52.)

Hakeutumisvaiheen ohjaukseen sisältyy tutkinnon valinnan, rahoitus- ja koulutusmuodon ohjausta. Hakeutumisvaiheessa selvitetään myös hakeutujan ohjauksen ja tuen tarve sekä tunnustetaan osoitettu ja saavutettu osaaminen sekä tunnustetaan osaaminen. (Ihalainen & Rikkinen 2006, 11.)

4. 4 Ohjaus näyttötutkinnon suorittamisen vaiheessa

Henkilökohtaistetussa tutkinnon suorittamisen vaiheessa on tutkinnon suorittajalle annettava riittävää, perusteltua ja soveltuvaa ohjausta ammattitaitovaatimuksista, arvioinnin kohteista ja kriteeristä. Tutkinnon suorittajalle on myös selvitettävä hänelle mahdolliset erilaiset ammattitaidon osoittamistavat. (Opetushallitus 2006)

Tutkintosuorituksiksi on hyväksyttävä myös aikaisemmin osoitettu osaaminen niiltä osin kuin ne voidaan luotettavasti todeta tutkinnon perusteiden ja ammattitaitovaatimusten sekä ammattitaito vaatimusten ja arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaisiksi. Lisäksi tutkinnon suorittajalle on turvattava hänen tarvitsemansa tuki tutkintosuoritusten suunnitteluun ja ammattitaidon osoittamiseen. (Opetushallitus 2006.)

4. 5 Ohjaus tarvittavan ammattitaidon hankkimisvaiheessa

Tarvittavan ammattitaidon hankkimisen vaiheessa ohjataan opiskelijaa perehtymään itseensä oppijana ja opiskeltavaan alaan. Opiskeltavaan alaan perehtymisessä esitetään koulutus- ja ammattivaihtoehtoja sekä oppimisympäristöissä kuvataan oppilaitoksia, työpaikkoja ja harrastuksia kulttuurisina, sosiaalisina ja psyykkisinä ympäristöinä. Opiskelumuotoina esitellään erilaisia käytännön toteutustapoja ja menetelminä sekä kuvataan itseopiskelua, ryhmä- ja verkkotyöskentelyä. (Ihalainen & Rikkinen 2006, 14 - 15.)

Ohjausta tarkastellaan ammattitaidon hankkimisen vaiheessa opiskelijan, opettajan ja ohjaajan näkökulmasta. Myös muut asiantuntijat osallistuvat tarvittaessa ohjaukseen. (Ihalainen & Rikkinen 2006, 14 - 15.)

5 HENKILÖKOHTAISTAMINEN KOKKOLAN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN OPISTOSSA LÄHIHOITAJAN TUTKINNOSSA

5.1 Opiskelun, ohjauksen ja henkilökohtaistamisen lähtökohdat Kokkolan sosiaali- ja terveysalan opistossa

Kokkolan sosiaali- ja terveysalan opisto kuuluu Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymään, jossa on mahdollisuus opiskella 46: een erilaiseen ammattiin. Sosiaali- ja terveysalalta valmistuu nuoria ja aikuisia lähihoitajan ammattiin. Kokkolan sosiaali- ja terveysalan opistossa järjestetään sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon lisäksi näyttöjä ja valmistavaa koulutusta hierojan, välinehuoltajan, päihdetyön sekä jalkojenhoidon ammattitutkintoon sekä vanhustyön erikoisammattitutkintoon.

Kokkolan sosiaali- ja terveysalan opistossa on päätoiminen nuorten opinto-ohjaaja ja osa-aikatoiminen aikuisten opinto-ohjaaja. Myös kaksi opinto-ohjaajaksi opiskelevaa opettajaa ovat osallistuneet opinto-ohjaukseen opettajan työn ohella.

Keski-Pohjanmaalla on tehty ohjauksen yhteistyösuunnitelma, jossa kuvataan nuorten ohjausta kasvussa ja kehityksessä, oppimisessa ja opiskelussa sekä ammatillisessa suuntautumisessa. Kokkolan sosiaali- ja terveysalan opisto on mukana tässä yhteistyössä.

Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymässä sekä eri opistoissa on tehty myös erityisopetuksen suunnitelmat sekä nuorten ohjaussuunnitelmat. Molemmissa asiakirjoissa käsitellään erilaisten oppijoiden ohjausta. Sosiaali- ja terveysala on päivittänyt nuorten ohjaussuunnitelman vastaamaan näitä suunnitelmia. Aikuisopiskelija ei voi olla HOJKS-opiskelija, mutta aikuisilla saattaa olla myös samoja ongelmia kuin on opetussuunnitelmaperustaisilla opiskelijoilla. Näitä nuorten opiskelijoiden ohjausmenetelmiä sovelletaan aikuiskoulutuksessa, mikäli aikuisilla esiintyy vastaavanlaisia ongelmia. Työvoimapolitiisille opiskelijoille määritellään sopimuksissa resurssit tukiopetukseen sekä erityisopetukseen esimerkiksi kuraattorin palvelu, erityisopettajan palvelu sekä asiantuntijaopettajan ohjaukset ja tukipalvelut.

Kokkolan sosiaali- ja terveysalan opistossa on aikaisemmin sovellettu aikuisten opinto-ohjauksessa nuorten ohjaussuunnitelmaa, jossa ohjaus toteutuu opintojen alkuvaiheeseen, opintojen kestäessä ja opintojen päättövaiheessa. Opetushallituksen Aihe-projektin ja henkilökohtaistamismääräyksen myötä on tullut tarve suunnitella oma aikuisten ohjaussuunnitelma, joka noudattaa henkilökohtaistamiseen liittyviä määräyksiä.

Oppilaitoksessa vastuutettiin aikuisia opettavat opettajat tekemään tiimeissä sosiaali- ja terveydenhuollon perustutkinnon henkilökohtaistaminen. Tavoitteena on laatia henkilökohtaistamissuunnitelmatyön perusteella aikuisten ohjaussuunnitelma, joka soveltuu myös ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin.

Henkilökohtaistamistyö alkoi Aihe-projektilla 2004, jolloin oppilaitokseen perustettiin Aihe-tiimi sekä aikuis- ja näyttötutkintomestari tiimit. Nämä tiimit ovat kokoontuneet noin kerran kuukaudessa, ja ne ovat myös tehneet pienryhmissä henkilökohtaistamistyötä. Itse kuulun Aihe- ja Aikuiskoulutustiimiin, joidenka tehtävänä oli suunnitella hakeutumisvaiheen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen vaiheen henkilökohtaistaminen. Tiimien työ ei ole vielä valmis, mutta tavoitteena on, että elokuussa 2007 on olemassa henkilökohtaistamisasiakirja Kokkolan sosiaali- ja terveysalan opiston aikuiskoulutukseen.

5.2 Konstruktiivinen oppimiskäsitys ja dialogi aikuisten ohjauksessa

Opistossa on yhteisesti hyväksytty konstruktivistinen oppimiskäsitys. Konstruktivistinen lähestymistapa soveltuu hyvin myös aikuisten ohjaukseen. Ohjauksessa korostuu kokemuksen merkitys, koska oppiminen nähdään uusien sisäisten mallien rakentamisena ja tarkentamisena aiemmin opittua ja koettua hyödyntämällä.

Ohjauksen lähtökohtana on jokaisen ihmisen yksilöllinen tapa jäsentää maailmaa. Ohjausta voi siis tapahtua vain niin, että asia liittyy ohjattavan kokemusmaailmaan. Ohjausta tarvitsevan ihmisen täytyy nähdä käsiteltävä

asia käyttökelpoisena ja tarpeellisena ja nähdä soveltuvuus erilaisissa tilanteissa. Erilaisissa yksilö- ja ryhmäohjaustilanteissa ihminen voi vuorovaikutuksessa muiden kanssa peilata omia näkemyksiään ja ajatuksiaan ja tulla näin tietoisemmaksi omasta ajattelumallistaan sen vahvuuksista ja kehittämishaasteista.

Ohjaus on prosessi, joka etenee koko aikuisoppijan henkilökohtaistetun näyttötutkintopolun ajan. Tavoitteena on tukea opiskelijaa löytämään ja rakentamaan hänelle sopivin näyttötutkintopolku hyödyntäen erilaisia oppimisympäristöjä parhaalla mahdollisella tavalla. Tasa-arvoinen dialogi tukee aikuisen itseohjautuvuutta näyttötutkintopolulla. Dialogissa kummallakin osapuolella on oma äänensä. Dialogissa puhe on aktiivinen ajattelutapahtuma.

5.3 Henkilökohtaistamissuunnitelma aikuisten ohjauksessa

Ohjausmuotoina oppilaitoksessamme käytetään sekä yksilö että -ryhmäohjausta. Näiden lisäksi toteutetaan pienryhmäohjausta sähköposti- ja puhelinohjausta, vertaisohjausta ja verkko-ohjausta. Jokaiselle tutkinnon suorittajalle tehdään henkilökohtainen suunnitelma lähihoitajakoulutuksen hakeutumisesta, näyttötutkinnon suorittamisesta ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisesta.

Henkilökohtaistamissuunnitelma tehdään kirjallisesti ja se dokumentoidaan. Oppilaitoksessamme on kehitteillä sähköisen suunnitelman käyttöönotto. Suunnitelma pidetään ajan tasalla ja sitä tarkistetaan tarvittaessa opiskelun kuluessa.

Opinto-ohjaajan tehtävänä on varmistaa, että suunnitelmaan ei ole sisällytetty viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja. Tiedot käsitellään luottamuksellisina ja tietojen kirjaamiseen pyydetään hakeutujan ja tutkinnonsuorittajan lupa. Suunnitelmaan kirjataan vain hakeutumiseen, tutkinnon suorittamiseen tai tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen olennaisesti vaikuttavia asioita.

Arkaluonteisia, henkilökohtaiseen elämänpiiriin liittyviä asioita ei kirjata. Henkilökohtaistamisuunnitelmaan tulevat hakeutujan ja tutkinnon suorittajan yhteystiedot, keskustelun ajankohta, sovitut asiat ja toimenpiteet sekä vastuuhenkilöt. Henkilökohtaistamisuunnitelman allekirjoittavat tutkinnon suorittaja, näyttötutkinnon järjestäjä ja näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen edustaja. Suunnitelman allekirjoittaa tarvittaessa myös tutkinnon hankkijan edustaja esimerkiksi oppisopimustoimiston tai työvoimatoimiston edustaja.

5.4 Henkilökohtaistettu ohjaus Kokkolan sosiaali- ja terveystieteiden opistossa

Opistossa on nimetty ohjauksesta vastaavat henkilöt. Päävastuu näyttötutkintoperusteisessa ohjauksessa on aikuisten opinto-ohjaajalla. Ohjaukseen osallistuu tarvittaessa asiantuntijaopettajia ja muita asiantuntijoita. Ohjaajilla tulee olla pedagoginen osaaminen ja riittävä näyttötutkintojärjestelmän tuntemus sekä ohjauksen asiantuntemus. Myös erityisopetuksen asiantuntemus on käytettävissä.

Näyttötutkintomestari, asiantuntijaopettaja sekä tarvittaessa aikuiskoulutusvastaava osallistuvat päätöksentekoon arvioijien soveltuvuudesta tutkintosuoritusten arviointiin ja he ratkaisevat mahdolliset jääviysoongelmat. Aikuisten opinto-ohjaaja kirjaa tutkinnon suorittajan aikaisempien suoritusten ja osoitetun osaamisen tunnustamisen sekä näyttösuunnitelmaan tarvittavat muutokset. Tutkinnon suorittajalle määritellään näyttöympäristö ja näyttöajankohta. Näyttöihin liittyvät erityisongelmat, kuten kieli- ja kulttuuritaustaan liittyviä asioita, vaativat myös ohjausta.

Jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen suunnitelma tarvittavan ammattitaidon hankkimisesta. Ryhmäohjauksessa avataan ammattitaitovaatimukset ennen henkilökohtaista haastattelua. Ammattitaitovaatimusten avaamisessa ovat mukana opinto-ohjaaja ja asiantuntijaopettaja. Oppimistavoitteiden täsmentämiseksi opiskelijat ohjataan tekemään itsenäisesti osaan.fi – kartoitus joko yhtä aikaa ATK-luokassa tai itsenäisesti omalla ajallaan. Osaan.fi on Opetushallituksen

työkalu, jonka avulla opiskelija voi arvioida omaa osaamistaan ammatissa/näyttötutkinnossa ja vertailla tutkintojen osaamisvaatimuksia. (Ks. tarkemmin www.osaan.fi.)

Kokkolassa opiskelijat tekevät osaamiskartoituksen tutkinnon osittain. He tulostavat osaamisprofiilinsa ja ottavat sen mukaan henkilökohtaiseen ohjaukseen, jossa aikuisopinto-ohjaaja tekee heille henkilökohtaistamissuunnitelman.

Verkko-ohjausta opiskelijoilla on opintokokonaisuuksien verkko-opetuksen yhteydessä. Verkko-ohjausta antaa kunkin opintokokonaisuuden asiantuntijaopettajat. Työssä oppimisen ohjaus toteutuu tarvittaessa verkko-ohjauksena Moodle-oppimisolustalla tai sähköpostitse, mikäli työssä oppimisen ympäristö on yli 100 kilometrin päässä oppilaitokselta.

5. 5 Työnjako henkilökohtaistamistyössä

Aikuisten opinto-ohjaaja ja asiantuntijaopettaja tekivät opiskelijan perehdyttämisen itseensä opiskelijana ja oppimistavoitteiden täsmentämisen. Tässä vaiheessa opiskelijalle selvitettiin oppimisvalmiudet ja vahvuudet sekä oppimistyyli. Oppimisesteet pyrittiin poistamaan ja etsittiin ratkaisuja elämäntilanteeseen liittyviin ongelmiin. Myös ryhmäytymisen merkitys koettiin tärkeäksi. (Liite 1)

Opiskelun ajoitussuunnitelmasta vastasivat opinto-ohjaajiksi opiskelevat opettajat ja aikuisten opinto-ohjaaja. Opiskelijalle soveltuvien oppimisympäristöjen valinta ja niiden käyttöön ohjaaminen sekä ohjauksen suunnittelu ja toteutus opiskelun aikana kuuluivat eri aikuistiimeille. (Liite 2 ja 3)

Opiskelijan henkilökohtaisen suunnitelman tarkistaminen kuuluu aikuisopinto-ohjaajan alueeseen. Opettajien, asiantuntijoiden ja työssä oppimisen ohjaajien sekä oppijan itsearvioinnin rooleihin perehdyttäminen oppimisen arvioinnissa kirjataan työssä oppimisen suunnitelmaan, jonka tehdään lähihoitajan perustutkinnossa tutkinnon osittain.

Henkilökohtaisen suunnitelman laadintaan vaikuttavat tutkinnon perusteet, työssä oppimisympäristön tarjoamat mahdollisuudet ja opiskelijan aikaisempi alan työkokemus sekä valinnaisen tutkinnon osan valinta. Lähihoitajan työssä oppimisen suunnittelussa painotetaan tutkinnon laaja-alaisuutta. Näiden tietojen pohjalta laaditaan karkea kokonaissuunnitelma siitä, millaista työssä oppimista ja millaisissa työympäristöissä opiskelija tulee opiskelemaan valmistavassa koulutuksessa. Laaja-alaisuuden vaatimus on yleensä voitu toteuttaa myös oppisopimuskoulutuksen pienissä työpaikoissa, kun suunnitelma tehdään hyvässä yhteistyössä ja etsitään oppisopimusopiskelijalle ja työnantajalle sopivia ajankohtia työkierron toteuttamiseksi.

Henkilökohtaisissa ohjauskeskusteluissa ja HOPS- lomakkeen tekemisessä mietitään ja ratkaistaan yksilöllisesti oppisopimusopiskelijan ohjaus- ja arviointikäytäntöjä työpaikalla. Opinto-ohjaaja, opettaja ja työpaikkaohjaaja sekä opiskelija etsivät yhdessä ratkaisut seuraaviin kysymyksiin. Kuka/ketkä ohjaavat opiskelijaa eri tutkinnon osissa ja eri työympäristöissä? Kuka/ketkä arvioivat opiskelijan työssä oppimisen jaksot ja ketkä ottavat vastaan opiskelijan näytöt ja arvioivat ne? Millainen aikataulu sovitaan työssä oppimisen ja näyttöjen arviointikeskusteluja varten? Miten yhdessä sovittuihin asioihin sitoudutaan niin, että yhteistyö sujuu ja se varmistetaan? Miten menetellään ongelmatilanteissa? Käytäntö on osoittanut, että ongelmatilanteissa, jolloin opiskelija ei ole saanut työpaikalla riittävästi ohjausta ja palautetta, nämä kysymykset ovat auttaneet keskustelemaan syntyneestä tilanteesta ja löytämään ratkaisuja, jotta opiskelijan työssä oppiminen on voinut jatkua oppimista tukevassa ilmapiirissä.

Työssä oppimisen ohjaajien perehdyttäminen arviointiin on järjestetty pitämällä ohjaajille yhden opintoviikon kestävää ohjaajakoulutusta, jossa selvitetään muun muassa ammattitaitovaatimukset, opiskelija-arviointi ja opiskelijan itsearvioinnin merkitys. Työssä oppimiskoulutuksen käynyt ohjaaja saa todistuksen koulutuksesta. Oppilaitoksen työssä oppimisen koordinaattori sopii normirahoituksella opiskelevien opiskelijoiden työssä oppimisympäristöt varaamalla edellisellä lukukaudella opiskelijalle/tutkinnonsuorittajalle sopivat

ympäristöt opiskelijan toivomusten, työssä oppimisesta vastaavan opettajan tai ryhmävastaavan sekä opinto-ohjaajan etsitysten perusteella.

Työvoimapolitiittiset opiskelijat hankkivat työssä oppimis- ja näyttöympäristöt opinto-ohjauskeskustelujen perusteella itsenäisesti. Työssä oppimisympäristöt kirjataan työssä oppimispaikkakohtaisiin ja ryhmäkohtaisiin lomakkeisiin. Aikuiskoulutusvastaava järjestää lukukausittain yhden opintoviikon näytön arvioijakoulutusta, johon osallistuu näyttötutkintomestarit tarpeen mukaan. Työelämän näytön arvioijat perehdytetään näyttötutkintojärjestelmään, lähihoitajan tutkintoon ja valmistavaan koulutukseen. He perehtyvät myös ammattitaitovaatimuksiin ja arvioinnin kohteisiin ja kriteereihin sekä henkilökohtaistamismääräyksen säädöksiin.

5.6 Dokumentointi

Kokkolan sosiaali- ja terveysalan opistossa on tehostettu palautteen keräämistä. Aihe-projektiin liittyen on ”aukikirjoitettu” henkilökohtaistamisen prosessin osavaiheet ja tavoitteena on kerätä palautetta kaikkien osavaiheiden onnistumisesta näyttötutkintotoiminnassa. Myös dokumentointia on muutettu henkilökohtaistamismääräyksen mukaiseksi. (Liite 4.)

Ryhmävastaava tai työssä oppimisen vastuuopettaja tai ohjaava opettaja huolehtivat työssä oppimissopimusten dokumentoinnin. Työssä oppimisen ohjaava opettaja huolehtii, että työvuorolistat ja työssä oppimisen työkirjat, jotka ohjaavat arviointia, monistetaan ja annetaan opiskelijalle ja työssä oppimisen ohjaajalle. Jokaiseen työssä oppimiseen kuuluu myös arvioitava lääkehoidon ohjaustehtävä. Työssä oppimisen arvioinnissa käytetään erillistä lomaketta, johon opiskelija kirjaa itsearviointin ja ohjaaja kirjallisen arvioinnin.

Palautetietoa kerätään aikuisopiskelijoilta kaikissa henkilökohtaistamisen vaiheissa. Tutkinnon suorittajat antavat palautetta henkilökohtaistamisen onnistumisesta kaikissa kolmivaiheisen henkilökohtaistamisen vaiheissa - hakeutumisessa, näyttötutkinnon suorittamisessa ja ammattitaidon hankkimisessa. Tutkinnon suorittaja käy läpi palautelomakkeet ja tallentaa vastauksensa esimerkiksi verkko-ohjauksen nettitetokantaan.

6 POHDINTA

Aikuisopiskelijan voi olla vaikea nähdä itseään erilaisten tukitoimien saajana, sillä hän ei ole tottunut olemaan ohjattavana. Joskus myös oppimiseen liittyviä ongelmia peitellään, vähätellään tai kielletään, sillä aikuinen on yleensä ollut muiden ohjaajana. Aikuisopiskelijoiden tuen tarve voi silti olla suuri johtuen opiskelurutiinien puutteesta tai muusta elämäntilanteeseen liittyvästä asiasta.

Henkilökohtaistamismääräys antoi mielestäni ryhtiä aikuisten opiskelun ohjaamiseen oppilaitoksessamme. Jouduimme perehtymään aikuiseen oppijana, aikuisten opettamiseen, ohjaamiseen ja erilaisten oppimispolkujen toteuttamiseen.

Tämä aikuisopiskelun henkilökohtaistamisen kehittämishanke vastuutettiin oppilaitoksemme eri tiimeille, jotka työstivät henkilökohtaistamisen osa-alueita eteenpäin, mikä mielestäni oli hyvää ja huonoa. Hyvänä pidin sitä, että tällöin voimme tiimissä perehtyä erityisesti omaan alueeseemme, mutta tuolloin emme joutuneet tutustumaan muiden osa-alueisiin riittävästi. Tällöin myös henkilökohtaistamisen kokonaiskuva jäi hämäräksi. Tehtävän edetessä olisin kaivannut yhteisiä palavereja henkilökohtaistamisen yhteisen ”paradigman muistuttamiseksi”. Toisaalta olisin voinut itse tutustua muiden tuotokseen ja miettiä, mitä tällä hetkellä ymmärretään henkilökohtaistamisessa. Tässä tiimityöskentelyssä vaadittiin osallistujilta pitkäjänteisyyttä ja keskeneräisyyden sietämistä sekä muutosvalmiutta.

Tämän kehittämishankkeen tekemisen aikana henkilökohtaistamisajattelu on kehittynyt ja käytetyt käsitteet täsmentyneet, mutta silti koen, että Opetushallituksessa edelleen haetaan täsmennettyjä määritelmiä aikuisten näyttötutkintotoimintaan ja nuorten ammattiosaamisen näyttöjen käsitteisiin. Kehittämishankkeen tekemisessä on pitänyt olla varpaillaan ja seurata ajankohtaisia käsitteitä. Olen miettinyt pitääkö käyttää sanaa tutkintosuoritus vai tutkintotilaisuus ja onko kyseessä valmistavan koulutuksen opinto-ohjaus vai tarvittavan ammattitaidon hankkimisvaiheen

opinto-ohjaus. Nämä käsitteet varmaan selkenevät, kun Opetushallitus julkaisee jo kauan odottamamme uudistetun Näyttötutkinto-oppaan.

Mielestäni henkilökohtaistaminen on edelleen ajankohtaista oppilaitoksessamme, sillä aikuisopiskelun henkilökohtaistaminen ei edennyt AIHE-projektin suunnitelman mukaan. Olemme saaneet parhaiten toteutumaan hakeutumisvaiheen henkilökohtaistamisen, mutta tarvittavan ammattitaidon ja näyttötutkinnon suorittamisen henkilökohtaistamisen vaatii vielä työtä.

Tulevaisuuden haasteena oppilaitoksessamme on kehittää työyhteisöjen edustajille, opiskelijoille ja opettajille kyselyjä henkilökohtaistamisen onnistumisesta, jotta voimme muuttaa toimintaamme kyselyjen perusteella.

LÄHTEET

Gunnar, M., Pasanen, H., Pekkanen, M., Räsänen & L. Vuolle-Salonen, M. 2004. Ohjaus näyttötutkinnon ja valmistavan koulutuksen henkilökohtaistamisessa. Ohjaus työ tavaksi –videoon liittyvä käsikirja. SiHe-projekti. Helsinki: Opetushallitus.

Ihalainen, P. & Rikkinen, A. 2006. Verkko-oppinen ja ohjaus. Aihe-projektin tuloksia 2006. Helsinki: Opetushallitus.

Kasurinen, H. 2004. Ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Teoksessa Kasurinen, H. (toim.) Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Opetushallitus. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

L621/1999. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Suomen säädöskokoelma. Helsinki: Edita.

L 2005/1013. Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta. Suomen säädöskokoelma. Helsinki: Edita.

Ojanen, S. 2001. Ohjauksesta oivallukseen. Ohjausteorian kehittelyä. Helsinki: Palmenia.

Onnismaa, J. 2004. Aikuisten ohjaus ja elinikäinen oppiminen. Teoksessa Kasurinen, H. (toim.) Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Opetushallitus. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Onnismaa, J. 2005. Konstruktivismi ja ohjaus. Teoksessa Kalli, P. & Malinen, A. (toim.) Konstruktivismi ja realismi. Aikuiskasvatuksen 45. vuosikirja. Kansanvalistusseura. Vantaa.

Opetushallitus 2003. Näyttötutkinto-opas. Käsikirja tutkintojen järjestäjille ja tutkintotoimikunnille. Helsinki: Opetushallitus.

Opetushallitus 2006. Määräys 43/011/2006. Henkilökohtaistamismääräys 2006. Helsinki: Opetushallitus.

Rikkinen, A 2006. Henkilökohtaistaminen. AiHe-projektin tuloksia 2006. Opetushallitus. http://www.nayttava.net/pdf/osaamisen_tunn_oph.ppt#295.

Rogers, J. 2004. Aikuisoppiminen. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Tarkiainen, A. & Vuorinen, R. 1997. Toisin tekemistä ja näkemistä – Pohdintoja opettajien jatko- ja täydennyskoulutuksen strategioista. Teoksessa Tarkiainen, A. & Vuorinen, R. (toim.) Työyhteisö oppimassa – laadun arviointia projektityöskentelyinä. Jyväskylän opettajakorkeakoulun selvityksiä ja puheenvuoroja 10.

ITSEENSÄ PEREHTYMINEN OPPIJANA

A. Aikuisopiskelija oppijana

Itsensä hyvä tunnistaminen oppijana ja opiskelijana on aikuisopiskelijalle merkittävää. Opiskelijan elämänhistoria ja aikaisemmat opiskelukokemukset vaikuttavat siihen, mitä opiskelija ajattelee itsestään oppijana. Aikuisopiskelija, jolla ei ole taustalla aikaisempaa koulutusta tai tutkintoa, vähättelee usein omaa kykyänsä oppia uutta. Itseluottamusta nakertavat usein virheelliset ajattelumallit. Ne ovat syntyneet kokemusten myötä, mutta ovat ehkä uudessa tilanteessa rajoittavia ja vaativat työstämistä. Niiden tunnistaminen, tiedostaminen ja käsittely itsenäisen pohdiskelun ja/tai ohjauksen tuella voi merkittävästi edesauttaa oppimista, lisätä motivaatiota ja sitoutumista opiskeluun. Ryhmän antamalla palautteella ja tuella on myös suuri merkitys opiskelijan itseensä perehtymisen ja ammatillisen kasvun kannalta.

Jokainen opiskelija on yksilö ja jokaisella on yksilölliset valmiudet oppia. Valmiuksiin vaikuttavat mm. motivaatio ja suuntautuminen (tavoitteet), minäkuva ja itseluottamus, keskittymiskyky, omat lahjakkuudet ja vahvuudet, oppimistyyli, tiedonkäsittelytaidot, opiskelutaidot, mahdollista oppimista haittaavat ajattelutavat ja muut esteet sekä henkilökohtaiset oppimismielitymykset. Opettaja ja ohjaaja pystyvät paremmin huomioimaan erilaiset oppijat opetuksessaan, mikäli tuntevat opiskelijoiden oppimisvalmiudet riittävän hyvin. Opiskeluvalmiudet ovat monen eri osatekijän kokonaisuus.

Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkintoon valmistavassa koulutuksessa Kasvun tukemisen ja ohjauksen opintoihin sisältyy tärkeänä osana elinikäisen oppimisen ja ammatillisen kasvun prosessin käynnistyminen. Tätä prosessia tuetaan tutustuttamalla opiskelija itseensä sekä sitouttamalla opiskelija tutkinnon suorittamiseen, omaan oppimiseen ja opiskeluun sekä omaan kehittymiseensä. Keinona käytetään erilaisia menetelmiä, joita kuvataan erillisessä liitteessä. Prosessin käynnistymistä edistää ryhmän jäsenten toisilleen antama tuki, joten opiskelun alkaessa opiskelijoille

varataan riittävästi aikaa ryhmään tutustumiseen ja ryhmäytymisprosessin käynnistymiseen. Myös tutor-opiskelijoilla on merkittävä rooli tukena ja esimerkkinä opiskeluun orientoitumisen- ja ammatillisen kasvun käynnistymisen vaiheessa.

B. Aikuisopiskelija ryhmän jäsenenä

Ryhmän merkitys on keskeinen näyttötutkintotavoitteisessa aikuiskoulutuksessa. Vaikka osallistujat ovat hankkineet omaa osaamistaan hyvinkin erilaisilla tavoilla ja erilaisten kokemusten kautta ja kulkevat henkilökohtaisia oppimispolkujaan, kaikilla on yhteinen tavoite - tutkinnon suorittaminen. Se perustuu, jonka ohjaaja ryhmän kanssa tekee, luo vankan pohjan koko ammatilliselle koulutusprosessille.

Ryhmäytymisen avulla ihmiset saavat yhteyden toisiinsa. Ryhmäytymisen edellytyksiä ovat yhteinen tavoite, yhteen hiileen puhaltamisen halu ja kulttuuri sekä yhteenkuuluvaisuuden tunne. Onnistuneessa ryhmäytymisprosessissa joukko ihmisiä tulee yhdeksi säilyttäen samalla yksilöllisyytensä.

Ryhmäytyminen ponnistaa tuttuuden tunteesta ja turvallisesta ilmapiiristä. Turvallinen ja avoin luottamuksen ilmapiiri kasvaa myös yhteyden kokemuksen l. ryhmäytymisen tuloksena. Ryhmäytyminen mahdollistaa sekä tuen saamisen että toisilta oppimisen. Ryhmäytyminen käynnistyy tutustumisesta toisiinsa.

Tutustumisvaiheessa, kuten aina kaikissa muissakin tilanteissa, ryhmän jäsenet kertovat itsestään täsmälleen sen verran kuin tuntevat hyväksi itsestensä paljastaa. Ohjaajan on tärkeää korostaa tätä seikkaa. Samalla kannattaa muistuttaa, että kenenkään henkilökohtaisista asioista ei puhuta, jos asianomainen ei ole paikalla. Itsestään selvää on oltava myös se, että niistä ei puhuta ryhmän ulkopuolisille.

Opiskelun alkaessa opiskelijoille selvitetään, että opiskelu tulee olemaan vuorovaikutteinen prosessi, jossa teoria ja käytäntö kohtaavat ja jossa jokainen pääsee tuomaan esiin oman osaamisensa ja omat oppimistarpeensa. Ryhmätöissä jatkuva ryhmien vaihto ja kokemusten kriittinen arviointi l. reflektointi ovat olennainen osa oppimisprosessia. Toimintaperiaatteisiin kuuluu myös, että pelisäännöt sovitaan yhdessä. (mikäli mahdollista, käytetään yhteistoiminnallisia malleja)

C. Ohjauksen toteuttaminen osana oppimaan oppimista

1. Oppimisympäristön luominen

Fyysisen oppimisympäristön luominen käynnistyy etsimällä tulevalle opiskeluryhmälle sopiva koulutustila. Käytävissä oleva tila ei luonnollisesti ratkaise koulutuksen onnistumista, mutta parempiin tuloksiin päästään, kun koulutustila on oppimisprosessia edistävä.

Hyvän oppimisympäristön luomiseen vaikuttaa myönteisesti, jos opiskelijoille toimittaa pari viikkoa aikaisemmin ohjelman tavoitteineen sekä ennakkolukemista ja -tehtävän. Vastuullinen aikuisopiskelija, joka on motivoitunut opiskelemaan, haluaa selvittää jo ennakkoon, millaiseen koulutukseen hän tulee osallistumaan. Opiskelijan orientoitumista helpottaa, jos häntä pyytää vielä etukäteen pohtimaan koulutukseen liittyviä odotuksiaan.

2. **Uusien opiskelijoiden vastaanotto** (rehtori tilanteen mukaan, aikuiskoulutusvastaava, ryhmävastaava, opinto-ohjaaja ja tutor-opiskelijat)
Vastaanottotilaisuuden ensimmäiset minuutit ovat usein ratkaisevia jatkon kannalta.

- a. etukäteen huolehditaan, että luokka on järjestetty vuorovaikutusta tukevaksi
- b. opiskelijat otetaan vastaan kättelemällä
- c. vastaanottajilla nimineulat näkyvillä
- d. aloitetaan, jos mahdollista kahvitarjoilulla

3. **Tutustuminen opiskeluryhmään ja läsnä oleviin opettajiin**
(ryhmytymisprosessin käynnistyminen)

Hyvä oppimisympäristö koostuu paitsi hyvästä fyysisestä ympäristöstä, myös hyvästä psyykkisestä ja sosiaalisesta ympäristöstä. Hyvä psyykinen ympäristö syntyy ohjaajien ja opiskelijoiden tasaveroisesta, avoimesta, kannustavasta ja hyväksyvästä toiminnasta. Sosiaalinen oppimisympäristö muodostuu hyvästä opiskeluilmapiiristä ja ryhmän yhteenkuuluvaisuuden tunteesta. Hyvä opiskeluilmapiiri ei kuitenkaan synny hetkessä, vaan ryhmytymisprosessille tulee antaa aikaa kehittyä. Ryhmytyminen aloitetaan tutustumalla toisiinsa.

Kunnolla hoidettu tutustuminen on osa laadukasta aikuiskoulutusta ja sen merkitys sosiaalisen oppimisympäristön luomisessa on merkittävä.

- a. kirjataan taululle jokaisen tuntemukset ja odotukset (1-3:lla sanalla)
- b. **tai** tulofiilis janaharjoitteella (nämä harjoitukset puretaan keskustelemalla)
- c. musiikin soidessa kuljetaan luokassa, musiikin tauotessa keskustellaan kohdalle osuvan henkilön kanssa ja sen jälkeen esim. parihaastattelun avulla esitellään toisemme.
- d. ryhmäytymistä voidaan jatkaa maapaikka harjoituksella tai mukavilla yhteishenkeä kehittäville leikeillä kuten hedelmäsalaatti, läpsy ja lankakerän heitto.

(Harjoitukset on kuvattu tarkemmin liitteessä)

4. **Tutkinnon rakenteeseen ja valmistavaan koulutukseen tutustuminen (yleisellä tasolla)**

- a. lähihoitajan ammatin kuvaus
- b. lähihoitajan tutkinnon muodostuminen
- c. näyttöympäristöt
- d. oppijan polun hahmottaminen
- e. tutor-opiskelijoiden kokemuksia opiskelusta

5. **Opiskeluympäristöön tutustuminen**

- a. opiston tiloihin tutustuminen (tutor-opiskelijat/ryhmän vastaava opettaja)
- b. tarvittaessa opiskelupaikkakunnan esittely

6. Ammattitaidon hankkimiseen perehtyminen

Ennakkotehtävänä ennen valmistavan koulutuksen alkamista opiskelijoita kehoitetaan perehtymään lähihoitajan ammattiin ja etsimään siitä tietoa eri lähteistä ja pohtimaan omaa aikaisempaa osaamistaan suhteessa tarvittavaan ammattitaitoon.

Valmistavan koulutuksen alkaessa annetaan etätehtäväksi perehtyä Kasvun tukemisen ja ohjauksen ammattitaitovaatimuksiin ja ryhmässä opettajan johdolla puretaan opiskelijoiden näkemykset ja käsitellään heränneet kysymykset. Esiin nousseisiin kysymyksiin etsitään yhdessä vastaukset, mutta ei lähdetä vielä syvälliseen pohdintaan.

Opiskelijoille jaetaan printattu ammattitaitovaatimusten arviointilomake (osaan.fi), jota opiskelijat täyttävät kotona.

Lähiopetuspäivänä opiskelijat pareittain keskustelevat, miten he ovat ymmärtäneet ammattitaitovaatimukset. Epäselviin kysymyksiin etsitään yhdessä vastauksia ja auki puhutaan ammattitaitovaatimukset.

Opiskelijat tekevät arvioinnin osaamisestaan tietokoneelle (osaan. fi).

Aloitetaan yhdessä opiskelijan ja opon/asiantuntijaopettajan kanssa valmistavan koulutuksen HOPS :n laatiminen osaamiskartoituksen pohjalta tutkinnon osittain. HOPS:aa tarkennetaan ja täydennetään opiskelun edetessä

7. Perehtyminen itseensä aikuisopiskelijana

a. itsetuntemuksen teoreettista perustaa:

minäkäsitys

itsetunto ja sen vahvistaminen

minäkäsityksen ja itsetuntemuksen lisäämisen harjoituksia (liite)

- b. aikuinen oppijana (teoreettinen perusta)
- c. oman opiskelutyylin tunnistaminen
 - pinta-/syväsuuntautunut
 - oppimisasennetesti
 - itseohjautuvuus oppimisessa
 - VAK-testi
 - luki-testi
- d. Minä lähihoitajaksi oppijana- tehtävän tekeminen

ERILAISIA ITSEENSÄ PEREHTYMISEEN JA RYHMÄYTYMISEEN LIITTYVIÄ HARJOITUKSIA:

TUTUSTUMIS- JA RYHMÄYTYMISHARJOITUKSIA

1. Musiikkikävely

Musiikin soidessa (esim. Vivaldin vuodenajat) opiskelijat kulkevat luokassa vapaasti. Musiikin loppuessa he pysähtyvät ja tervehtivät lähinnä itseään olevaa opiskelutoveria ja kertovat jotakin myönteistä itsestään. Kun musiikki jatkuu, siirrytään taas kulkemaan ja musiikin tauotessa kohdataan seuraava opiskelija.

2. Tunnejana

Ohjaaja kertoo huoneessa olevan janan ja osoittaa sen alku- ja loppupään. Hän pyytää opiskelijoita asettumaan janalle siihen kohtaan, joka parhaiten kuvaa heidän senhetkistä tunnetilaa asteikolla 1-5 eli miltä opiskelun aloittaminen tänä aamuna tuntui. Ohjaaja pyytää jokaista kuvaamaan myös suullisesti tunnetilaansa. Tällä tavoin yhdessä puretaan tunnekokemus.

3. Maapaikka

- a) Ohjaaja hahmottelee opiskelijoille Suomen kartan lattialle. Opiskelijat asettuvat tilaan (Suomi) synnyinpaikkojensa mukaisesti. Kukin esittelee vuorollaan oman elämänsä polun tähän hetkeen asti liikkuen kartalla ja kertoen lyhyesti elämänsä vaiheet. (Esim. ”synnyin Kokkolassa, kävin koulua Kälviällä ja opiskelin Oulussa palatakseni takaisin töihin Kokkolaan.)
- b) Alkutilanne sama kuin edellä. Ohjaaja kehottaa opiskelijoita sulkemaan silmänsä ja palauttamaan mieleensä jonkin tapahtuman lapsuudesta ja muistelemaan myös, mikä vuodenaika oli kyseessä, minkälaisia

tuoksua tapahtumaan liittyi, ketä henkilöitä siinä oli. Jokainen kertoo vuorollaan tarinan muille. Sen jälkeen siirrytään kartalla kohtaan, jossa äiti/isä on syntynyt ja jälleen suljetaan silmät ja palautetaan mieleen jokin tapahtuma äidin/isän lapsuudesta. Sen jälkeen siirrytään kohtaan, jossa isoäiti/isoisä on syntynyt ja toistetaan eri vaiheet. Lopuksi siirrytään kohtaan, jossa asuu tällä hetkellä. Harjoituksen jälkeen puretaan yhdessä tilanne, koska harjoitus saattaa nostaa erilaisia tunteita esiin.

4. Läpsy-leikki

Tämä leikki on tehokas uusien nimien opiskeluun. Leikkiin tarvitaan sanomalehti. Opiskelijat asettuvat piiriin ohjaajan asettuessa piirin keskelle. Kerrataan yhdessä kaikkien leikkiin osallistujien nimet. Joku piirin kehältä aloittaa leikin huutamalla jonkun ryhmäläisen nimen. Piirin keskellä oleva henkilö yrittää läpsäistä nimen omistavaa henkilöä mahdollisimman nopeasti. Nimen omistaja yrittää puolestaan huutaa mahdollisimman nopeasti jonkun muun nimen välttyäkseen läpsäytykseltä. Mikäli hän ei ehdi huutaa ja piirin keskellä oleva ehtii läpsäyttää häntä, joutuu hän puolestaan piirin keskelle. Piirin keskeltä pois päässyt aloittaa uudelleen leikin huutamalla jonkun nimen.

5. Yhteinen musiikkimaalaus

Lattialle voidaan levittää iso rullapaperi. Tarvitaan jokaiselle värit ja pensselit. Ohjaaja laittaa musiikkia ja vaihtelee sitä välillä. Opiskelijat maalaavat, mitä musiikki tuo mieleen tai mitä tunnelmia se tuo. Väreillä voidaan purkaa omia ajatuksia paperille. Toisen aloittamaa maalauskohtaa voi toinen opiskelija jatkaa. Näin syntyy yhteinen maalaus, jota jokainen on omalla käden jäljellään täydentänyt.

6. Pyykkipoika – ryhmää piristävä leikki

Jokaiselle osallistujalle jaetaan viisi pyykkipoikaa, jotka he kiinnittävät vaatteisiinsa. Ensimmäisessä vaiheessa tarkoituksena on kerätä omiin vaatteisiin niin monta pyykkipoikaa kuin vain mahdollista. Varastetaan siis pyykkipoikia muilta. Ennen kuin voi ottaa seuraavaa pyykkipoikaa, edellinen pitää olla kiinnitettynä omiin vaatteisiin. Varastelun jatkettua aikansa, opettaja keskeyttää leikin. Leikin toisessa vaiheessa pyritään pääsemään pyykkipojista eroon niin, että niitä kiinnitetään yksi kerrallaan muiden osallistujien vaatteisiin.

7. Palapeli

Opiskelijoista valitaan kahden hengen ryhmiä. Toinen on tekijä, toinen on näkijä ja toimii tekijän ohjaajana. Tekijöiltä peitetään silmät ja he toimivat palapelin kokoajina. Jokainen heistä saa yhden palan. Tekijän tehtävänä on saada palapelin pala paikalleen näkijän antamien ohjeiden mukaisesti. Näkijät voivat suunnitella, miten ohjeistavat palapelin kokoamisen ja miten tekevät yhteistyötä keskenään, mutta tekijöitä he saavat ohjata vain sanallisesti. Tavoitteena on saada palapeli koottua

näköjoiden antamisen ohjeiden mukaan. Leikin jälkeen keskustellaan, miltä tuntui olla näkijä ja ohjaaja ja tekijä ja ohjattava. Miten ohjaajat toimivat keskenään ”yhteen” ja miten tekijät toimivat keskenään ”yhteen”.

8. Etsi ryhmästä joku, joka...

Valmiiseen paperiin (liite) on koottu erilaisia asioita. Opiskelijat voivat parin kanssa pohtia ja lisäillä sarakkeiden kohtiin esim. kolmen opiskelijan nimet, jotka sopivat ks. sarakkeeseen. Jos on vaikeaa tietää, kuka esim. tykkää ruoanlaitosta, voi yrittää vain arvata ja tehtävän purkuvaiheessa sitten kuullaan, miten oikein tai väärin valinnat olivat. Tehtävän lopuksi kohdat ja valinnat käydään siis läpi ja samalla opitaan paremmin tuntemaan ryhmän opiskelijat.

ITSETUNTEMUKSEN LISÄÄNTYMISEN JA OMAAN MINÄÄN PEREHTYMISEN HARJOITUKSIA

1. Korttien tai pikkutavaroiden käyttö tutustumisessa ja omaan minään perehtymisessä

Ohjaaja on laittanut ennen tunnin alkua lattialle tai pöydälle joko erilaisia kortteja tai pikkutavaroita. Hän pyytää jokaista opiskelijaa valitsemaan häntä parhaiten kuvaavan kortin/esineen tai hänen elämäänsä tai sen hetkistä tilannetta kuvaavan kortin/esineen. Valintojen jälkeen jokainen kertoo omasta valinnasta muille.

2. Tällainen minä olen

Ryhmänjäsenille jaetaan paperi ja kynä. Kerro ohjaajana heti alussa, että paperit tullaan näyttämään koko ryhmälle. Paperi taitetaan neljään osaan ja keskelle kirjoitetaan oma nimi. Paperin vasempaan kulmaan kirjoitetaan jotain hyvää itsestä, oikeaan yläkulmaan jotain, mitä on saavuttanut. Vasempaan alakulmaan kirjoitetaan asia, jota ihailee ja oikeaan alakulmaan sellainen asia, jonka tekemisestä itse pitää. Kun kaikki ovat saaneet tehtävän valmiiksi, paperit kiinnitetään omaan paitaan niin, että muut näkevät tekstin. Kaikki saavat kommentoida ja kysellä tarkennuksia tekstiin. Myös ohjaaja osallistuu.

3. Millainen kulkuväline olen?

Istutaan piirissä ja heitetään palloa ryhmän jäsenille. Pallon tullessa omalle kohdalle kerrotaan, mikä kulkuväline on (vaikka rekka tai polkupyörä) ja perustellaan valinta. Sitten heitetään pallo seuraavalle henkilölle. Harjoitukseen voi liittää myös nimien opettelu eli palloa heitettäessä heittäjä sanoo aina henkilön nimen, jolle heittää pallon.

4. Mikä minulle on tärkeää

Ohjaaja/opettaja jakaa jokaiselle ryhmän jäsenelle 5-10 paperinpalaa. Opiskelijat saavat miettiä hetken aikaa ja kirjata jokaiselle paperilapulle yhden asian: mikä on heille 5-10 kaikkein tärkeintä asiaa elämässä, mistä he eivät ole valmiita luopumaan ja mitä he haluavat saavuttaa. Paperit kerätään ja laitetaan taululle esille. Kaikki voivat lukea, mitä muut ovat kirjoittaneet. Seuraavaksi tehdään yhteisen keskustelun pohjalta asioista ”top 10” lista. Käydään keskustelua siitä, mitä tärkeät asiat merkitsevät arjessa. Miten asiat näkyvät jokapäiväisessä elämässä ja miten ne vaikuttavat valintoihin. Opettaja voi tuoda esille sen, että vaikka ryhmässä on jokaiselle omia henkilökohtaisia arvoja, löytyy myös ryhmälle yhteisiä arvoja, jotka ovat tärkeitä kaikille ihmisille.

5. Elämän polku musiikkina

Kukin kertoo ryhmän muille jäsenille, millaisia eri elämänvaiheiden musiikkikappaleita on itselleen listannut ja mitä nämä kappaleet kertovat opiskelijan elämästä. Kuunnellaan musiikkinäytteitä.

6. Hyvän mielen piiri

Opiskelijat istuvat piirissä ja yksi heistä aloittaa sanomalla jotakin positiivista vieruskaveristaan. Tämä jatkaa sanoen positiivisen ajatuksen toisesta vieruskaverista ja näin jatketaan kunnes kierros on käyty läpi ja viimeinen kommentti tulee sille, joka aloitti leikin.

7. Elämän leipä

Jokainen piirtää omalle paperille kaksi isoa reikäleipää. Toinen leipä kuvastaa **todellista** ajankäyttöä. Siihen piirretään se lohkottu aika, joka käytetään ihmissuhteisiin, lepoon, opiskeluun, työhön ja harrastuksiin. Toinen leipä jaetaan lohkoihin sen mukaan, miten **toivoisit** voivasi aikasi käyttää. Verrataan leipiä keskenään. Kuinka lähellä todellisuus on ihanteesta? Mitä voisit tehdä, että todellisen leivän lohkot lähestyisivät ihanneleipääsi?

8. Joharin ikkuna (liite)

Opiskelija täyttää paperiin hänen tunnistamiaan piirteitä itsestään, omasta minästänsä. Hän näyttää täyttämänsä osat hänet hyvin tuntevalle henkilölle ja tämä henkilö täyttää itselle tuntamattomat kohdat eli asiat, jotka muut näkevät, mutta itse ei. Käydään keskustelua, miten tehtävä auttoi huomaamaan, millainen oma minä on ja miten monia puolia itsestä löytyy.

9. Omat voimavarani

Istutaan rennosti piirissä ja lähekkäin ryhmässä. Jokainen kertoo yhden piirteen, jota itsessään arvostaa. Sen jälkeen annetaan jokaiselle paperi, minkä keskelle piirretään oma kuva siten, että kuvan molemmille puolille sivuilla jää tilaa. Oman kuvan toiselle puolelle kirjataan omia vahvuuksia ja toiselle puolelle niitä asioita itsestä, joita tulisi kehittää

Vahvuuksia kartoittavat kysymykset:

Mikä minussa on hyvää?

Mitä arvostan itsessäni?

Missä tilanteissa olen itseeni tyytyväinen?

Miten helpotan oloani, kun minulla on paha olla?

Kehittämistarpeita kartoittavat kysymykset:

Mihin ominaisuuksiini en ole tyytyväinen?

Mitä ominaisuuksia haluan kehittää itsessäni?

Missä tilanteissa en ole tyytyväinen itseeni ja miten haluan toimia toisin?

Uskonko voivani kehittää näitä puolia itsessäni?

Muutossuunnitelma:

Mitä todellisia taitoja ja harjoitusta muutokset vaativat?

Tehtävä puretaan pienryhmissä, joissa opiskelijat esittelevät toisilleen 1-2 vahvuutta, 1-2 kehittämisen aluetta ja miten aikovat muutoksen toteuttaa.

Liite 2. Henkilökohtaistaminen tarvittavan ammattitaidon hankkimisen vaiheessa

-Luonnos-

1. Johdanto

Työryhmämme tehtävänä on pohtia henkilökohtaistettuun näyttötutkintoprosessiin liittyvän tarvittavan ammattitaidon hankkimisvaiheeseen **opiskelijoille parhaiten soveltuvia monipuolisia koulutusmuotoja, oppimisjärjestelyjä, opetusmenetelmiä ja oppimisympäristöjä.**

Tarvittavan ammattitaidon hankkimisvaiheessa tärkeiksi periaatteiksi nousevat elinikäisen ja elämänlaajuisen oppimisen ideologia. Niissä keskeistä on joustava oppiminen, sekä oppimisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Nämä ovat sekä OECD:n että EU:n koulutuspolitiikan keinoja parantaa ja kehittää uutta tieto- ja osaamisyhteiskuntaa sekä parantaa kilpailukykyä Euroopan alueella. (Rinne & Koivula 2005, Teoksessa Elinkautisesta työstä elinikäiseen oppimiseen, s. 17) Elinikäisen oppimisen elinkaarta ja siihen suuntautuvaa tutkimusta ja ajattelua Suomessa kuvaa seuraava kuvio.

KUVIO TÄHÄN

Oppilaitoksemme oppimisenäkemykset pohjautuu konstruktivismin periaatteisiin ja suosii yhteistoiminnallisen oppimisen muotoja. (TARKISTA OPSISTA!!!) Konstruktivismin pääperiaate on, että tieto ei ole sellaisenaan siirrettävissä olevaa heijastumaa maailmasta, vaan yksilön tai tietyn yhteisön rakentamaa aktiivista ja sosiaalista toimintaa. Tärkeää on oppijan aikaisemman tiedon huomioiminen, merkityksellisten ja mielekkäiden kokonaisuuksien rakentaminen esim. kytkemällä teoria käytännön sovelluksiin. (Eteläpelto & Tynjälä 1999, 163-164.)

Laajasti määriteltynä yhteistoiminnallinen oppiminen on tilanne, jossa kaksi tai useampia henkilöitä oppii tai yrittää oppia jotakin yhdessä (Dillenbourg 1999, 1).

Oppimista voidaan tarkastella oppimiselle asetettujen tarkoitusten ja oppimisympäristön rakenteiden kautta seuraavasti:

Virallinen oppiminen (formal learning)

Virallinen oppiminen käsittää organisoidussa ja strukturoidussa ympäristössä tapahtuvaa oppimista. Virallinen oppiminen on suunniteltu oppimista varten.

Koulutusmuodot

Opiskelijalle tarjotaan mm. seuraavia **koulutusmuotoja**

- normirahoitteinen??
- oppisopimuskoulutus
- työvoimapoliittinen koulutus
- yksilöllisesti räätälöidyt lisäkoulutukset

Oppimisjärjestelyt

- päiväopiskelua

- iltaopiskelua – onko tarvetta pelkästään iltaopiskeluun ?
- **monimuoto-opiskelua?** – joustava, henkilökohtainen, työelämälähtöinen ???

Opetusmenetelmät/ oppimismenetelmät

Verkko-opintoja/ virtuaaliopintoja

Sana virtuaalinen tarkoittaa paikkaa tai tilaa joka on luotu teknologisesti. Sinne ei mennä fyysisesti ja siellä voi liikkua eri tavoin. Virtuaalisessa tilassa opiskelijat ja opiskelijayhteisöt ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja opettajien kanssa. Castellin (2001) mukaan virtuaalinen -/ verkko-opiskelu mahdollistaa uusien sosiaalisten verkostojen luomisen ja mahdollisuuden toimia monella tasolla ja monessa eri yhteisössä samanaikaisesti. (Mäkinen ym. 2006, 240)

Vuorovaikutus verkko-opiskelussa on välitteistä ja siitä puuttuu non-verbaalinen viestintä, jolloin esim. ilmeisiin ja eleisiin perustuvat sanomat jäävät pois. Tekniikka asettaa omat vaatimuksensa ja yhteisön keskinäinen yhteenkuuluvaisuus on onnistuneen vuorovaikutuksen edellytys. Vastuun ottaminen yhteistyöstä on pitkälti sen varassa, miten yksilöt luottavat toisiinsa ja taitavat tekniikan. Verkko-opiskelussa oppiminen perustuu moninaisempaan prosessiin kuin yksilötason oppimisessa. Yksilötasolla opiskelija oppii käsitellessään samaansa informaatiota. Verkko-opiskelussa hän pääsee mukaan prosessiin, jossa hän yksilötason oppimisprosessin lisäksi käsittelee informaatiota yhdessä toisten opiskelijoiden kanssa ja rakentaa eli konstruoi yhteistyön tuloksena syntynyttä tietoa. Tämä kehittää sekä hänen omaa osaamistaan että vaikuttaa koko ajan myös muiden opiskelijakavereiden osaamiseen. Tällaisella kollektiivisella reflektoinnilla on yksilön kannalta ratkaiseva merkitys, sillä se auttaa häntä tuottamaan ja oppimaan uusia käsitteitä. (Mäkinen ym. 2006, 242)

- suurehkojakin opintokokonaisuuksia verkon välityksellä / tai lähiopetuksena opiskelijan valinnan mukaan (resurssit ?)

Verkkokurssi tulee olla selkeäsi ohjattu ja suunniteltuja opiskelijan täytyy tietää keneen ottaa yhteyttä ongelmatilanteissa. Verkkokurssilla täytyy olla tutoropettaja, jonka puoleen voi kääntyä ohjausta tarvitessaan tai verkkokurssin suunnittelija voi toimia myös ohjaajana jos kyseessä on tekniseen verkossa toimimiseen liittyvä ongelma. (Mäkinen ym. 2006, 248) Voidaan käyttää esimerkiksi materiaalien tuottamista verkkoon /sähköpostiin tai oppimisalustalle. Hyvä tapa opiskelijoiden ohjaamisessa oikealle polulle on **orientaatioperustan tuottaminen(keskeiset opintokokonaisuuden käsitteet ja niiden väliset suhteet)** opiskelijoille verkkokurssin alussa. **Orientaatioperusta on** opittavan sisällön keskeisten käsitteiden esittämistä ja niiden välisten suhteiden ilmaisemista kuvion esim. käsitekartan avulla opiskelijoille. (Engeström 1991). Käsitekartan on todettu olevan askel kohti merkityksellistä oppimista ja parantavan opiskelijoiden suorituksia kaikilla tasoilla (Irvine 1995, 1179)

- oppimisalusta ohjauksen/tuen välineenä (oppimaan ohjaus, ammatillinen kasvu, työssäoppiminen: infoasiat alustalle, reflektointi jne - ...)
- tavoitteena verkko-opinnoissa: opitaan etsimään ajantasaista ja luotettavaa tietoa

Työssäoppiminen

Tynjälän & Collinin mukaan (2000) Työssäoppimisen käsite voidaan ymmärtää joko työelämässä olevien henkilöiden työn yhteydessä tapahtuvasta oppimisesta että koulutukseen liittyvästä opiskelijoiden työssäoppimisesta (Mäkinen ym, 2006, 228). Työssä voidaan oppia sekä toisten opastuksen avulla että opettelemalla itse uusia asioita refleksiivisesti. Työyhteisön ilmapiirillä on merkittävä vaikutus työssäoppimiseen. Kiire ja työuupumus heikentävät työssäoppimisen edellytyksiä. Työssäoppimisen ohjauksessa voidaan huomioida työntekijän työolosuhteet jotta opiskelija saisi asianmukaista ohjausta. (Mäkinen ym, 2006, 217 ja 219)

- **työelämäyhteistyö??** tapahtuu pääasiallisesti työssä oppimisen jaksoilla ja erilaisissa yhteisprojekteissa → KUVIO S. 295 Mukailen Mäkinen opinnäytetyö pois (opetusmenetelmä??): opiskelijan paikallisen asiantuntemuksen hyödyntäminen ja lisääminen opetusmenetelmällisin keinoin – palvelukentän kartoittaminen, opetuksen jalkauttaminen työpaikoille (esim.toiminnalliset päivät)
- paikalliset projektit, yhteistyökuviot, yhdistysten toiminta

Yhteistoiminnallinen oppiminen/Erilaiset ryhmätyöskentelymuodot

Erilaiset ryhmätyöskentelymuodot kehittävät vastavuoroisuutta ja avoimuutta ja yhteistoiminnallisuutta. Keinona ovat esimerkiksi ryhmätyöt pienryhmissä, johon liitetään ajatuksia ongelmalähtöisestä oppimisesta. Ongelmalähtöisellä oppimisella tarkoitetaan aktiivista oppimismuotoa, jossa opiskelijat työskentelevät annetun ongelman pohjalta ryhmissä. Tulevaisuuden työntekijöiltä vaaditaan yhä enemmän neuvottelu- ja ongelmanratkaisutaitoa, kykyä luoda avoimia kumppanuussuhteita ja kykyä kehittää omaa ammatillista osaamistaan. Ongelmaperustainen oppiminen on yksi ratkaisu kehitettäessä em. valmiuksia. (Mäkinen ym. 2006, 283) Ongelman pohtiminen ja ratkaiseminen yhdessä auttaa tiedon sisäistämässä (Richardson & Trudeau 2003, 85-86). Aika asettaa rajat ongelmalähtöisen opetuksen täydelliselle toteutukselle, mutta ennakkotehtävän antaminen verkon välityksellä on eräs keino päästä lähemmäksi syvällisempää ongelmaan perehtymistä. Lisäksi tiedon

syventämisen mahdollisuus tulee jatkamalla prosessia esim. simuloidulla luokkatilanteella, jossa opiskelijat demonstroivat ratkaisuvaihtoehtonsa muulle ryhmälle. Muu ryhmä voi ottaa kantaa ja ratkaisuvaihtoehtoihin löydetään perusteluita tai ne voidaan hylätä riittämättömien perusteluiden vuoksi. Edelleen tiedon syventymistä voi tapahtua käytännön työssä oppimisen jaksolla vastaavassa aidossa tilanteessa.

Oppiminen voi tapahtua pienryhmässä, suurryhmässä, vertaisryhmä (esim. kahden eri ryhmän välistä verkko-opiskelua jne. tutorointi) – alueellisissa tai organisaatiotason työryhmissä.

teoriaa.....

luovan ilmaisun menetelmät esim. draamat

Itsenäinen opiskelu

opiskelijan valinnan/osaamisen mukaan voisi suorittaa laajempia opintokokonaisuuksia itsenäisesti

Yksilöity oppiminen

Luentomuotoinen opetus – isot ryhmät

. oppimisympäristöt

- virtuaalinen oppimisympäristö
- oppilaitos – opetuksen järjestämistila
- kansainvälisen vaihdon kentät
- työpaikat

Arkioppiminen (informal learning)

Arkioppimisella tarkoitetaan työssä, kotona ja vapaa-aikana jokapäiväisen toiminnan yhteydessä tapahtuvaa oppimista. Puhutaan myös kokemuseräistä (experimental) oppimisesta, jota voidaan tiettyyn rajaan asti pitää myös vahingossa tapahtuvana oppimisena. Oppimiselle ei välttämättä ole asetettu tavoitteita, eikä opiskeluaikaa eikä ohjausta ole määritelty.

Epävirallinen oppiminen (non-formal learning)

Epävirallinen oppiminen joka sisältää tärkeitä oppimisen piirteitä, vaikkakaan sitä ei ole suunniteltu oppimista ajatellen. (esim. muutosprosessi, jossa tavoitteena muutos ja samassa yhteydessä tapahtuu oppimista)

(Saarin Marketta: Suomi Euroopan kärjessä epävirallisen opitun tunnustamisessa. 2005. <http://spektri.oph.fi/page.asp?path=580,644,651,45047>)

harrastukset yms. KUVIO S. 296 Mäkinen ym.

Palaute ja arviointi

- opettajille ja opiskelijoille omat arviointilomakkeet?
- verkon välityksellä – laadun hallinta ?

LÄHTEET:

Dillenbourg P. 1999. What do you mean by collaborative learning? Teoksessa: Collaborative-learning: Cognitive and computational approaches. 1-19. Toim. Dillenbourg P. Oxford. Elsevier

Engeström Y. 1991. Perustietoa opetuksesta. Helsinki. Valtion painatuskeskus.

Eteläpelto A. & Tynjälä P. 1999. Oppiminen ja asiantuntijuus. Juva. WSOY kirjapainoyksikkö

Irvine L. 1995. Can concept mapping be used to promote meaningful learning in nurse education? Journal of advanced nursing. 21: 1175-1179.

Mäkinen J., Olkinuora E., Rinne R. ja Suikkanen A. (toim.) (2006). Elinkautisesta työstä elinikäiseen oppimiseen. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu.

Richardson K. & Trudeau K. 2003. A case for problem-based collaborative learning in the nursing classroom. Nurse Educator. 28 (2):83-88.

Saarinen Marketta: Suomi Euroopan kärjessä epävirallisen opitun tunnustamisessa. 2005.<http://spektri.oph.fi/page.asp?path=580,644,651,45047>

Liite 3. Valmistavan koulutuksen opintoihin sisältyvä opinto-ohjaus (luonnos)

VALMISTAVAN KOULUTUKSEN OPINTOIHIN SISÄLTYVÄ OPINTO-OHJAUS

KASVUN TUKEMINEN JA OHJAUS

Ohjauksen tavoitealue ja sisältö	Toiminnot ja toteuttamismuodot	Toimijat	Ohjauksessa käytettävä materiaali	Yhteistyöverkosto
<p>Oppimaan oppimisen ja tiedonhankinnan hallinta <i>Opiskelija osaa toimia oppilaitosyhteisössään</i></p> <p><i>Opiskelija on perehtynyt tutkintoon valmistavaan koulutukseen ja tietää opiskelun etenemisen ja</i></p>	<p>- lukukauden/lukuvuoden alkajaistilaisuus - tutustuminen opiskeluryhmään ja läsnä oleviin opettajiin ryhmäytyminen ja ryhmässä työskentely</p> <p><i>Opiskeluympäristöön tutustuminen</i> -oppilaitoksen tilojen esittely - oppilaitoksen paloturvallisuuteen ja väestönsuojiiin tutustuminen - oppilaitoksen ATK-laitteistojen käyttöön tutustuminen - opiskelijakorttien hankkiminen - monistamiseen perehtyminen - opiskelijaterveydenhuoltoon tutustuminen</p> <p><i>Opiskelua ohjaaviin arvoihin,</i></p>	<p>rehtori, ryhmäohjaaja, ryhmää opettavat opettajat opo</p> <p>ryhmäohjaaja, opo</p> <p>ryhmäohjaaja, opo, vahtimestari, ravintolapäällikkö</p> <p>atk-insinööri</p> <p>opy:n edustaja opy:n edustaja terv. hoitaja</p> <p>rehtori, aikuiskoulutusvastavaa</p>	<p>Aikuiskoulutuslaki ja asetus, Opinto-opas</p>	<p>Opiskelijayhdistys</p>

<p><i>Opiskelija asettaa tavoitteita ammatilliselle kehitykselleen ja ottaa siitä itse vastuuta</i></p> <p><i>Omaa valmiudet ottaa vastaan palautetta ja käyttää sitä hyväksi ammatillisessa kehittämisessä</i></p>	<p>-opiskelutaitoihin ja opiskelutekniikkaan perehtyminen: portfolio, mind map, yhteistoiminnallisuus, itseohjautuvuus. -muistiinpanojen tekeminen kirjallisen tehtävän laatiminen lähdematerialin hankkiminen</p> <p><i>Opintososiaaliset etuudet</i></p> <p><i>Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatiminen valmistavaan koulutukseen</i> -aikaisemmin hankitun osaamisen merkitys valmistavassa koulutuksessa. -aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen - oman opiskelun suunnittelu, tavoitteiden asettaminen ja opiskeluun sitoutuminen - opiskelun ilon löytäminen</p> <p>- palautteen antamiseen ja saamiseen oppiminen</p>	<p>äidinkielen opettaja</p> <p>opintosihteeri</p> <p>ryhmänohjaajat</p> <p>ryhmäohjaajat ja opot</p> <p>ryhmäohjaaja</p>	<p>Koulutus kirjasto</p> <p>HOPS-lomake</p>	<p>KELA Tankkari Muut opiskelijaa koskevat palvelut</p>
---	---	--	---	---

<p><i>Haluaa arvioida toimintaansa, jotta voi kehittää persoonallisuuttaan ja ammattitaitoaan</i></p> <p><i>Opiskelija on selvillä mahdollisuudesta suorittaa osa opinnoistaan ulkomailla</i></p>	<p>- itsearviointiin perehtyminen -opintosuoritusten seuranta Wilmasta</p> <p>- oppilaitoksen kv-toimintaan ja eri vaihtoehtoihin tutustuminen</p>	<p>ryhmäohjaaja</p> <p>kv-koordinaattori opo</p>		<p>Opiston kv-verkosta</p>
---	--	--	--	----------------------------

Liite 4. Dokumentointi tarvittavan ammattitaidon hankkimisvaiheessa

Luonnos (Aiku-tiimi 26.10.06, 22.11.2006)

Dokumentteja mm:

Valmistavan koulutuksen opetussuunnitelma

Tietopuolisen opiskelun arviointisuunnitelma

Arviointilomakkeet

Opetusryhmäkohtainen tuntikertymälomake

Henkilökohtaistamislomake

HOPS-haukka

Lukitestit

Oppimistyylytestit, useita eri lomakkeita

Opettajan opas

Opiskelijan opas

Läsnäololistat, opiskelijalistat

Päiväkirjanlehdet

Työssä oppimispaikkojen varauslista (viivalista)

Työssä oppimispaikkakohtainen lomake

Työssä oppimispaikkojen ryhmäkohtainen varauslomake

Työssä oppimisen sopimukset

Työvuorolistat

Työssä oppimisen työkirja

Infokirje työpaikkaohjaajille

Lääkehoidon ohjaus työssä oppimisen jaksolle

Työssä oppimisen arviointilomake

Töpaikkaohjaajakoulutuksen todistus

Yksilökeskustelulle lomakepohja

Osaamiskartoituslomake, ammattitaitokartoituslomake (työvoimapolitiittinen
koulutus)

(Lehti-ilmoituslupalomake; työvoimapolitiittinen koulutus)

Opintosuoritusrekisteri

Osallistumistodistus valmistavaan koulutukseen

Asiakaspalautelomake

OPAL-palaute